

រឿង
រ៉ាមក្សន់ស្រីរាជ្យនគរ
នៃ
សម្ភាសនាស្រីរាជ្យនគរ

ក្រុមសិល្បា
ប្រឹក្សាស្រីរាជ្យនគរ
រៀបចំ
ក្រុមសិល្បាស្រីរាជ្យនគរ
ប្រឹក្សាស្រីរាជ្យនគរ
ឆ.ស. ២៥៦៦

เรื่อง
อ่านหนังสือวรรณคดี
และ
สมาคมนวนวรรณคดี

กรมศิลปากร
จัดพิมพ์ครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑
จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม

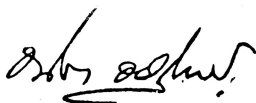
คำนำ

เมื่อถึงเทศกาลเข้าพรรษา กรมศิลปากรเคยเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร และหอสมุดแห่งชาติ ให้พระภิกษุและสามเณรเข้าชม ในวันแรม ๔ ค่ำ และแรม ๕ ค่ำ เดือน ๘ เป็นประจำปี เช่นที่เคยปฏิบัติเป็นประจำสืบมาแต่ครั้งพิพิธภัณฑสถานฯ และหอพระสมุดวชิรญาณขึ้นอยู่ในสังกัดของราชบัณฑิตยสภา และตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกันและใกล้เคียงกัน ซึ่งในโอกาสนั้น ราชบัณฑิตยสภาเคยจัดพิมพ์หนังสือที่เป็นความรู้ถวายแก่พระภิกษุและสามเณรด้วย และกรมศิลปากรก็ได้ถือเป็นประเพณีปฏิบัติสืบมา แต่ในปัจจุบัน กิจการของหอสมุดแห่งชาติและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ได้ขยายตัวกว้างขวางออกไปมาก และรัฐบาลได้ให้ความสนับสนุนแก่กรมศิลปากร โดยโปรดให้สร้างอาคารหอสมุดแห่งชาติขึ้นใหม่ ณ ริมถนนสามเสน คือ หอสมุดแห่งชาติ ท่าवासูกรี บัดนี้ กรมศิลปากรจึงเปิดทั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ถนนหน้าพระธาตุ และหอสมุดแห่งชาติ ถนนสามเสน ให้พระภิกษุและสามเณรเข้าชมในเทศกาลเข้าพรรษา ซึ่งในปีนี้ วันแรม ๔ ค่ำ และ ๕ ค่ำ เดือน ๘ ตรงกับวันเสาร์ ที่ ๑๓ และวันอาทิตย์ ที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๑๑ และจัดพิมพ์หนังสือถวายเป็นธรรมบรรณาการเช่นเคย ในปีนี้ ได้จัดพิมพ์แยกเป็น ๒ เล่ม คือ จัดพิมพ์เรื่อง *อดีตตั้งสัจฉา* หรือ *เครื่องวิหยา* การกำหนดรู้เรื่องในอดีต ถวายเป็นธรรมบรรณาการแก่พระภิกษุและสามเณรซึ่งเข้าชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร และจัดพิมพ์เรื่อง *อ่านหนังสือวรรณคดี* และ *สมาคมวรรณคดี* ถวายเป็น

ธรรมบรรณาการแก่พระ ภิกษุและสามเณร ซึ่งเข้าชมหอสมุด
แห่งชาติ

ในที่นี้ ขอกล่าวถึงเฉพาะเรื่อง อ่านหนังสือวรรณคดี และ
สมาคมวรรณคดี สองเรื่องนี้ ข้าพเจ้าได้แปลและเรียบเรียงจาก
On Reading in Relation to Literature และเรื่อง Note upon
the Abuse and the Use of Literary Societies ของท่าน
ลาฟคาดีโอ เฮอรั (Lafcadio Hearn) ซึ่งท่านได้บรรยาย
แก่นิสิตนักศึกษาชาวญี่ปุ่น ซึ่งเป็นศิษย์ของท่าน ในมหาวิทยาลัย
อิมพีเรียล แห่งกรุงโตเกียว เรื่องแรกบรรยายไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒
แต่เรื่องหลังไม่มีกำหนดบอกไว้ เข้าใจว่าจะอยู่ในระยะปีใกล้เคียงกัน ส่วนประวัติสังเขปของท่านลาฟคาดีโอ เฮอรั นั้น ได้ตี
พิมพ์อยู่ในหนังสือเรื่อง “วรรณคดีกับชีวิตและการเมือง” ซึ่ง
ข้าพเจ้าได้แปลและเรียบเรียงไว้ และกรมศิลปากรได้จัดพิมพ์
เผยแพร่แล้วเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ ท่านผู้สนใจในประวัติของ
ท่านลาฟคาดีโอ เฮอรั อาจหาอ่านได้ในหนังสือดังกล่าวนี้

หวังว่า คำบรรยายของท่านลาฟคาดีโอ เฮอรั ทั้งสองเรื่อง
ซึ่งได้นำมาจัดพิมพ์ถวายเป็นธรรมบรรณาการนี้ จะเป็นสารคดี
ที่อำนวยประโยชน์และเป็นเครื่องประดับสติปัญญาตามฐานานุกรม.

กรมศิลปากร

๒๘ มิถุนายน ๒๕๑๑

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

และ

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ

พระบรมราชินีนาถ

เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยม

หอสมุดแห่งชาติ

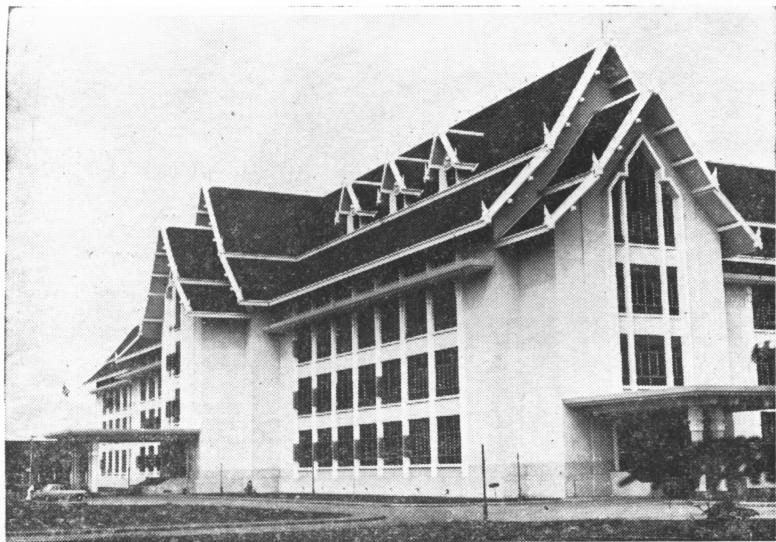
แล้วโปรดเกล้า ฯ

ทรงลงพระปรมาภิไธย

ในสมุดเยี่ยม

เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๑๐

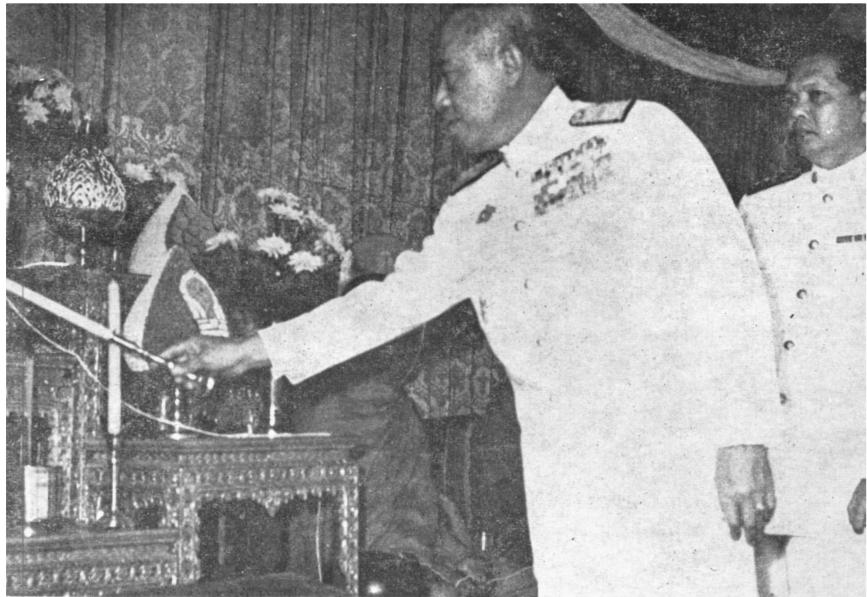

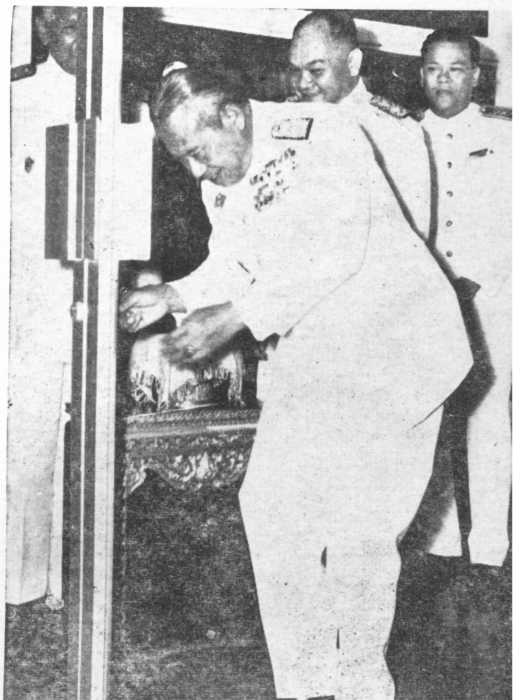
หอสมุดแห่งชาติ ทำวาสุกกรี ด้านหน้า

หอสมุดแห่งชาติ ทำวาสุกกรี ด้านหลัง

พลเรือเอก จอมพล ถนอม กิตติขจร
 นายกรัฐมนตรี
 ประธานในพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติ
 ทำवासกรี
 ๕ พฤษภาคม ๒๕๐๕

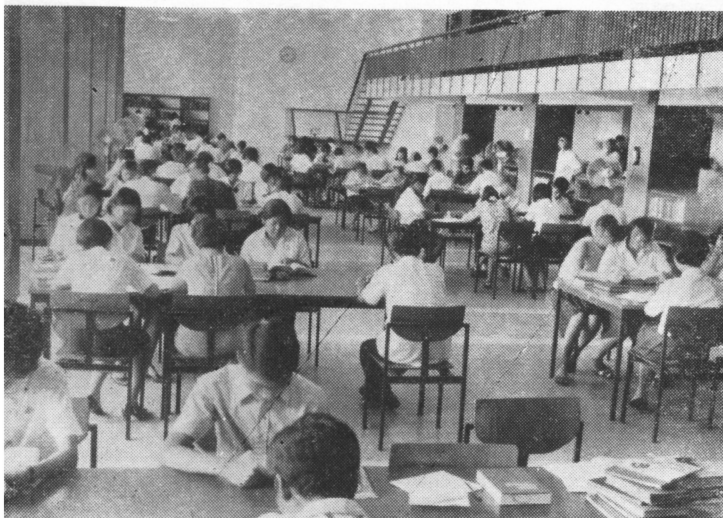

พลเรือเอก นายกรัฐมนตรี
 ประชุมทางเข้าหอสมุดแห่งชาติ
 ทำवासกรี

ห้องเก็บหนังสือ ในหอสมุดแห่งชาติ ท้าวสุกรี

ห้องอ่านหนังสือทั่วไป

สารบัญ

หน้า

คำนำ	...	(ก)
อ่านหนังสือวรรณคดี...	...	๑
สมาคมวรรณคดี	...	๔๓

ਗੰਗਾਯਾਤਰਾ

อ่านหนังสือวรรณคดี

ธนิต อยู่โพธิ์
แปลและเรียบเรียง

จาก ON READING IN RELATION TO LITERATURE

ของ Lafcadio Hearn

เรื่อง อ่านหนังสือวรรณคดี ที่จะพูดถึงต่อไปนี้ บางที่จะดูเป็นเรื่องง่าย ๆ แต่ว่าโดยความจริงแล้ว มิใช่เป็นเรื่องง่ายดังที่เข้าใจกัน เพราะเป็นเรื่องสำคัญมากกว่าที่พวกท่านจะคิดเห็น และมีน้อยคนที่จะรู้จักวิธีอ่านหนังสือวรรณคดี ก่อนที่ผู้อ่านจะได้รับรสนิยมและเห็นความแตกต่างเท่าที่จะได้รับในหนังสือวรรณคดีนั้น จำต้องมีประสบการณ์ทางวรรณคดีมามาก ถ้าปราศจากสิ่งเหล่านี้เสียแล้ว *เกือบ* เป็นไปไม่ได้ที่จะเรียน *วิธีอ่าน* ที่ข้าพเจ้าพูดว่า *เกือบ* เป็นไปไม่ได้ ก็เพราะมีบุคคลบางคนแต่มีจำนวนน้อยซึ่งรสนิยมมีขึ้นเองโดยธรรมชาติหรือมีสัญชาตญาณทางวรรณคดีสืบสายเลือดมา ที่เป็นผู้สามารถอ่านวรรณคดีได้ดีมาตั้งแต่อายุน้อยไม่ถึง ๒๕ ปี แต่บุคคลเหล่านี้ก็เป็นพวกที่ได้รับยกเว้น เพราะที่จะพูดถึงต่อไปนี้ ข้าพเจ้ากำลังพูดถึงบุคคลทั่ว ๆ ไป

การอ่านตัวหนังสือหรือตัวอักษรตามที่มีอยู่ในสมุดหนังสือ ไม่ถือว่าเป็น *การอ่าน* ตามความหมายอันแท้จริงที่จะพูดถึงกันต่อไป

เราจะพบกับตัวเราเอง ว่ามีบ่อยๆ ที่เราอ่านถ้อยคำหรือตัวหนังสือ
ไปโดยอัตโนมัติ ทั้งออกเสียงได้อย่างถูกต้องชัดเจน แต่ใจ
ของเราไปอยู่กับเรื่องอื่นหมด การอ่านแบบเครื่องจักร เป็นไปเอง
โดยอัตโนมัตินี้ จะมีอยู่ที่ในสมัยอายุเยาว์วัยและอาจเป็นไปเอง
โดยไม่ตั้งใจ ข้าพเจ้าไม่อาจเรียกการอ่านแบบอัตโนมัติเช่นนั้น ว่า
เป็นการอ่านเพ้นหาเนื้อเรื่องของหนังสือเพื่อความเพลิดเพลิน
เฉพาะตัว หรือกล่าวอย่างหนึ่งว่า มิใช่อ่านหนังสือเพื่อรู้เรื่อง ยังมี
การอ่านทำนองนี้ที่ปฏิบัติกันอยู่เป็นส่วนใหญ่ และมีผู้ซื้อหนังสือ
กันเป็นจำนวนพันๆ เล่ม ทุกๆ ปี ทุกๆ เดือน และอาจกล่าวได้
ว่าทุก ๆ วันด้วยซ้ำ แต่หนังสือเหล่านั้นซื้อโดยพวกผู้ซื้อที่ไม่อ่าน
หนังสือ ผู้ซื้อเหล่านั้นเพียงแต่คิดว่าเขาอ่านแล้ว เขาซื้อหนังสือ
เพียงเพื่อให้ตนเองสบายใจ เช่นที่พูดกันว่า “เพื่อฆ่าเวลา” ภาย
ในหนึ่งชั่วโมงหรือ ๒ ชั่วโมง ดวงตาของเขาจะผ่านไปบนหน้า
กระดาษแทบทุกหน้า แล้วจะมีความคิดอย่างเลื่อนลอยเกี่ยวกับ
หนังสือที่เขาควั่นเหลือค้างอยู่ในใจของเขาสักอย่างสองอย่างอาการ
อย่างนี้แหละที่เขาเชื่อจริงๆ ว่า เขา ได้อ่านแล้ว เมื่อมีผู้ถามเขาว่า
“คุณอ่านหนังสือเล่มนี้แล้วหรือ?” เขาก็ตอบได้ว่าอ่านแล้ว ไม่มี
อะไรมากไปกว่านั้น และท่านจะได้ยินบุคคลบางคนพูดอวดอ้างว่า
“ผมได้อ่านหนังสืออย่างนี้อย่างนี้แล้ว” แต่บุคคลเหล่านั้นมิได้พูด
จริงจังอะไรนัก ในบรรดาบุคคลนับพันๆ คนที่พูดว่า “หนังสือ

เล่มนี้ผมอ่านแล้ว” หรือพูดว่า “หนังสือเล่มนั้นผมก็อ่านแล้ว” แต่บางทีจะหาไม่ได้สักคนเดียวที่แสดงความคิดเห็นใด ๆ ที่น่ารู้เกี่ยวกับหนังสือที่เขาว่าได้อ่านแล้วนั้น ๆ หลายครั้งหลายหนที่ข้าพเจ้าได้ยืมนักศึกษาพูดกัน ว่าเขาได้อ่านหนังสือเล่มนั้น ๆ แล้ว แต่เมื่อข้าพเจ้าถามปัญหาบางอย่างเกี่ยวกับหนังสือเล่มนั้น เขาก็ไม่สามารถให้คำตอบใด ๆ ได้ หรืออย่างดีที่สุดก็เพียงแต่ทบทวนเรื่องเช่นเดียวกับที่คนอื่น ๆ ได้เคยพูดไว้ ไม่มีอะไรพิเศษออกไปเรื่องทำนองนี้มีใช้เฉพาะแต่พวกนักศึกษา เป็นเรื่องที่มีอยู่ทั่วไปทุกประเทศที่อาจกล่าวได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้อ่านหนังสือ แต่กลับกินหนังสือเสียมากกว่า ข้าพเจ้าขอพูดว่าวิธีการอ่านหนังสือในระหว่างนักวิจารณ์ผู้ยิ่งใหญ่กับคนธรรมดาสามัญทั่วไปนั้น มีความแตกต่างกันอยู่มาก ตรงที่ว่านักวิจารณ์ผู้ยิ่งใหญ่รู้จักวิธีอ่าน แต่คนธรรมดาสามัญไม่รู้ บุคคล ที่สามารถโดยแท้จริง ในการอ่านหนังสือเล่มหนึ่งเล่มใดแล้ว จะไม่สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวที่มีอยู่ในหนังสือเล่มนั้น คงจะไม่มี

แน่นอน พวกท่านคงจะคิดกันว่าที่ข้าพเจ้ากล่าวมาดังนี้ได้นำเอา การอ่าน กับ การศึกษา มาปะปนกันเสียแล้ว พวกท่านอาจพูดว่า “เมื่อพวกเราอ่านประวัติศาสตร์ หรืออ่านปรัชญา หรืออ่านวิทยาศาสตร์ พวกเราก็อ่านไปจนตลอดเล่ม และค่อย ๆ ศึกษา นึกคิดถึงความหมายและเนื้อเรื่องของหนังสือตำราเล่มนั้นไปด้วย

นับเป็นการศึกษาอย่างจริงจัง แต่เมื่อพวกเราอ่านนิยายนิทานหรือ บทกลอนนอกห้องเรียน เราก็อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน ความเพลิดเพลินกับการศึกษา ๒ อย่างนี้แตกต่างกัน” ข้าพเจ้าไม่เชื่อว่า พวกท่านทุกคนคิดเห็นกันอย่างนี้ แต่โดยทั่วๆ ไป คนหนุ่มสาวก็ย่อมจะคิดเห็นเช่นนั้น พูตามความจริง การอ่านหนังสือทุกเล่มจะทำให้เกิดคุณประโยชน์นั้น ควรจะอ่านทำนองเดียวกันกับอ่านหนังสือวิทยาศาสตร์ มิใช่เฉพาะอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน หนังสือที่ดีทุกเล่มย่อมจะบรรจุสิ่งมีค่าไว้เป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกับหนังสือวิทยาศาสตร์ แม้สิ่งมีค่านั้นจะเป็นของแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เพราะไม่ว่าจะเป็นหนังสือบันเทิงคดีที่ดี หรือหนังสือนิยายพิศวาส หรือหนังสือบทกลอน ต่างก็เป็นหนังสือวิทยาศาสตร์ทั้งนั้น เพราะประพันธ์ขึ้นตามหลักเกณฑ์อันดีที่สุดยิ่งเสียกว่าหลักเกณฑ์วิทยาศาสตร์ แต่ประพันธ์ขึ้นตาม หลักเกณฑ์ โดยเฉพาะของวิทยาศาสตร์อันยิ่งใหญ่แห่งชีวิต กล่าวคือ ความรอบรู้ธรรมชาติของมนุษย์ เรื่องที่กล่าวมานี้เป็นความจริง โดยเฉพาะเกี่ยวกับหนังสือต่างประเทศ แต่คำแนะนำที่เสนอแนะไว้นี้คงจะปฏิบัติตามได้ยาก เพราะเราจะต้องอ่านหนังสือที่แต่งไว้ในภาษาซึ่งมิใช่ของเราเอง นอกจากนั้นท่านคงจะคิดว่า คนอังกฤษอ่านหนังสือที่ดีในภาษาอังกฤษจริง ๆ มีจำนวนมาก และคงจะคิดว่า คนฝรั่งเศสอ่านหนังสือดี ๆ ที่เขียนไว้ในภาษาฝรั่งเศสกันมาก คิดอย่างนี้ใช่ไหม? บางทีในจำนวนสอง

พันคนที่เขาคิดว่าเขาได้อ่านนั้น จะมีไม่เกินหนึ่งคนที่อ่านหนังสือ
ดี ๆ ยิ่งกว่านั้น แม้ในกรุงลอนดอนทุกวันนี้จะมีการพิมพ์หนังสือ
ออกเผยแพร่ออกไปถึงปีละหกพันฉบับทุก ๆ ปี (๑) แต่ประชาชนทั่วไปที่
ได้อ่านหนังสือดีนั้นมีน้อยมาก หนังสือต่าง ๆ ได้เขียนกันขึ้นและ
ตีพิมพ์จำหน่ายออกไป แล้วอ่านกันตามแฟชันเสียมากกว่า โปรด
เข้าใจว่า ในวรรณคดีก็มีแฟชัน เช่นเดียวกับที่มีในของสิ่งอื่นทุก
อย่าง และมีความเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะชนิดที่ประชาชนปรารถนา
ให้ผลแก่การอ่านโดยเฉพาะชนิดที่สนองความประสงค์ แต่ศิลปะ
และความละเอียดละไมของวรรณคดีที่แท้จริงนั้น หาประโยชน์
แก่ประชาชนจำพวกนี้ไม่ นักวรรณคดีเกือบจะเลิกสร้างวรรณคดีที่
แท้จริง ซึ่งบรรจุแนวความคิดที่สำคัญและยิ่งใหญ่ไว้ ในเมื่อคน
เราสามารถจะหาเงินได้มากด้วยการเขียนหนังสือที่ไม่ต้องมีสไตล์
และไม่ต้องมีรสนิยมงาม เขียนแต่เรื่องที่ให้ความเพลิดเพลิน
แก่คนอ่านก็เป็นการเพียงพอแล้ว และในขณะเดียวกันก็รู้อยู่ว่า ถ้า
จะต้องใช้เวลาถึง ๓ ปี ๕ ปี หรือ ๑๐ ปี ผลิตหนังสือดีจริงๆ ขึ้น
มา ๑ เล่ม บางทีตัวเองก็อาจจะสั้แห้งตายเสียก่อนแล้ว จึงเท่ากับ
บังคับนักเขียนมิให้เป็นคนซื้อตรงต่อหน้าที่อันสูงส่งในอาชีพของ
ตน ส่วนคนที่อยู่ในฐานะสุขสบายไม่ต้องกังวลในเรื่องเงิน อาจ

(๑) คำบรรยายนี้ท่านผู้บรรยาย คือ ลอฟคาดีโอ เฮอร์น ได้กล่าวไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒
คือ เมื่อ ๖๕ ปีมาแล้ว เดียวนี้ลอนดอนอาจตีพิมพ์หนังสือออกเผยแพร่มากกว่านั้น

พยายามทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่สำคัญและยิ่งใหญ่ได้ตลอดเวลา แต่คนเหล่านั้นก็อาจทำได้ยาก ภายในระยะสองสามปีมานี้ รสนิยม (ทางวรรณคดี) เสื่อมโทรมไปมาก กล่าวในทางปฏิบัติ สไตลส์ กล่าวคือ แนวความคิดของผู้เขียนในประเทศนั้น หายไป สภาพเช่นนี้ ส่วนใหญ่เกิดขึ้นเพราะพวกที่มีนิสัยเลวในการอ่าน—พวกไม่รู้วิธีอ่าน

ประการแรก ที่นักศึกษาควรใส่ใจไว้ ก็คือว่า *ไม่ควรอ่าน* หนังสือเพียงเพื่อความเพลิดเพลิน บุคคลจำพวกที่ได้รับการศึกษาอย่างครึ่งๆ กลาง ๆ อ่านเพียงเพื่อความเพลิดเพลิน คนพวกนั้นไม่ควรถูกตำหนิ เพราะเขาไม่สามารถเข้าถึงความดีอันลึกซึ้งซึ่งที่มีอยู่ในวรรณคดียิ่งใหญ่อย่างแท้จริงได้ แต่คนหนุ่มๆ สาวๆ ซึ่งได้ผ่านการฝึกฝนในมหาวิทยาลัยมาแล้ว ควรทำตัวเองให้มีระเบียบอันดีเสียแต่ในระยะเริ่มแรก ไม่ควรอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน และเมื่อได้สร้างนิสัยให้อยู่ในระเบียบอันดีได้เสียครั้งหนึ่งแล้ว จะเป็นไปไม่ได้เลยที่เขาผู้นั้นจะอ่านเพียงเพื่อความเพลิดเพลิน หนังสือเล่มใดที่เขาไม่อาจค้นหาอาหารทางพุทธิปัญญาได้ หนังสือเล่มใดที่ไม่ชักจูงให้เกิดความรู้สึกอันสูงส่ง ไม่ก่อให้เกิดสติปัญญา ผู้ได้ผ่านการศึกษาในมหาวิทยาลัยจะขว้างหนังสือเล่มนั้นทิ้งไปอย่างไม่มีไยดี พุทธิอีกอย่างหนึ่ง นิสัยอ่านหนังสือเพื่อความเพลิดเพลินที่มีอยู่ในประชาชนนับจำนวนพันๆ นั้น ก็เป็นเช่นเดียวกับนิสัยของคน

ชอบดื่มสุราและสูบบุหรี่ เป็นเหมือนยาเสพติด บางชนิดก็ช่วยฆ่าเวลาบางชนิดก็ทำให้มีแต่คิดใฝ่ฝันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งผลที่สุดก็เป็นการทำลายสมรรถภาพในทางใช้ความคิดลงโดยสิ้นเชิง จะก่อให้เกิดกำลังใจบ้างก็แต่เพียงผิวเผิน สลัดเอาความรู้สึกที่ผูกพันในส่วนลึกทิ้งออกไปเสีย มิได้ใช้ไปในหน้าที่อันมีทัศนะสูงส่ง

ขอนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการอ่านชนิดนี้มากล่าวเป็นตัวอย่างสักเรื่องหนึ่ง กล่าวคือ มีเสมียนหนุ่มคนหนึ่งอ่านหนังสือทุกวันในเวลาเดินทางมาทำงานและในเวลาเดินทางกลับบ้าน เขาอ่านเพียงเพื่อให้เวลามันผ่านไป เขาอ่านหนังสืออะไร? อ่านหนังสือนวนิยายเรื่องง่าย ๆ ซึ่งพอจะช่วยให้เขาลืมความยุ่งยากไปชั่วขณะ ทำให้ดวงใจที่ขุ่นมัวเกี่ยวกับความกังวลเรื่องงานประจำวัน ผ่อนคลายไปบ้าง และชั่วเวลาวันหนึ่งหรือสองวันเขาก็อ่านจบเล่ม แล้วก็เอาเล่มอื่นมาอ่านต่อไปใหม่ เขาอ่านได้เร็วมาก ชั่วระยะปีหนึ่งเขาจะอ่านนวนิยายจบไปหลายร้อยเล่ม ท่านไม่ต้องเป็นห่วงในเรื่องว่าเขาจะต้องใช้จ่ายฟุ่มเฟือยในการหาซื้อหนังสือนวนิยายมาอ่าน เพราะเขายืมมาได้จากห้องสมุดเคลื่อนที่ พอล่วงไปสองสามปี เขาก็อ่านนวนิยายจบไปหลายพันเล่ม ถามว่าเขาชอบหนังสือเหล่านั้นไหม? ตอบว่า ไม่ชอบ และเขาจะบอกเราว่า หนังสือเหล่านั้นก็มีเนื้อเรื่องเกือบเหมือน ๆ กันทุกเล่ม แต่มันช่วยทำให้เวลาอันน่าเบื่อหน่ายในขณะเดินทางผ่านพ้นไปได้ หนังสือเหล่านั้นจึงเป็น

ของจำเป็นแก่เขา ถ้าเขาไม่ได้อ่านแบบนี้ต่อไป อาจไม่มีความสุข
ก็ได้ เป็นไปไม่ได้จริง ๆ ที่การอ่านแบบนี้จะก่อให้เกิดผลดีใด ๆ
ขึ้นมา นอกจากทำให้เกิดสับสนมึนงง ในจำนวนหนังสือที่เขาอ่าน
มานับเป็นพัน ๆ เล่มนั้น เขาจำไม่ได้แม้แต่ชื่อของหนังสือเพียง ๒๐
หรือ ๓๐ เรื่อง มีข้อความว่าอย่างไรบ้าง เขาก็จำได้น้อยเหลือเกิน
การอ่านแบบนี้ไม่เกิดผลอะไรเลย เว้นแต่จะก่อให้เกิดความขุ่นมัว
ในใจ นี่เป็นผลโดยตรง ยังมีผลโดยอ้อมอยู่อีก กล่าวคือ กีดกัน
มิให้จิตใจพัฒนาตัวเอง ควรรู้ไว้ว่าการพัฒนาทุกอย่างจำต้องประสบ
กับความยากลำบากบ้างในบางประการ แต่การอ่านเช่นเสมียนหนุ่ม
ที่ข้าพเจ้าพูดถึงนั้น เขาใช้เป็นวิธีหลีกเลี่ยงความยากลำบากดังกล่าว
นั้นโดยไม่รู้สึกตัว ผลที่ได้รับก็คือ ทำให้ดวงใจที่จะใช้ความคิด
ให้เจริญงอกงามต้องตีบตีบลงไป ไม่เป็นการพัฒนา เรื่องที่กล่าว
มานี้ ความจริงก็ยังเป็นเรื่องอยู่ห่างไกลมาก แต่เมื่อใดการอ่านเพื่อ
ความเพลิดเพลินเช่นนั้น กลายเป็นนิสัยเสียแล้ว เมื่อนั้น ผลลัพธ์
เช่นกล่าวย่อมจะมีขึ้นอย่างแน่นอน เรื่องทำนองนี้ ปัจจุบัน
กำลังจะเป็นอันตรายที่เกิดขึ้นในประเทศญี่ปุ่นนิดหน่อยแล้ว และ
ข้าพเจ้าจะขอยกตัวอย่างเพื่อหาทางตัดเตือนต่อไป

ที่พูดมานี้ มิได้หมายความว่า มีวรรณคดีที่ดีชนิดหนึ่งชนิด
ใดที่ควรรังเกียจ นวนิยายที่ดีย่อมจะเป็นหนังสืออ่านที่ดี แม้แต่นัก
ปรัชญาผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดก็ยังมุ่งมาดปรารถนาที่จะอ่าน เรื่องของเรื่อง

มันอยู่ที่ แนวทาง ในการอ่าน ยิ่งกว่า ลักษณะของเรื่อง ที่อ่าน ข้าพเจ้าเคยพูดมาบ่อยๆ แล้วว่า ไม่มีหนังสือเล่มใดที่จะไม่มีอะไรก็อยู่ในเล่ม พูดย่างๆ ก็คือว่า ความดีของหนังสือมันอยู่ที่นิสัยของผู้่านมากกว่าศิลปะของผู้เขียน ไม่ว่านักเขียนผู้นั้นจะยิ่งใหญ่สักเพียงใด

ในคำบรรยายข้างต้น ข้าพเจ้าได้พยายามชักชวนพวกท่านให้ติดตามพิจารณาวิธีข้างสังเกตของเด็ก ๆ ว่าอยู่ระดับเหนือกว่าของผู้ใหญ่(๑) ท่านอาจสังเกตเห็นความจริงอย่างเดียวกับการอ่านของเด็ก แต่ละ เด็กๆสามารถจะอ่านได้แต่เฉพาะเรื่องง่ายๆแต่โดยมากเด็กจะอ่านจนตลอดเรื่อง และเมื่ออ่านก็คิดไป คิดไป คิดไปถึงเรื่องที่ตนอ่านโดยไม่เหน็ดเหนื่อย ภายหลังที่เด็กได้อ่านเทพนิยายสั้น ๆ เรื่องใดสักเรื่องหนึ่ง เรื่องนั้นก็จะมีฝังอยู่ในจิตใจของเขาตลอดไปทั้งเดือน พลังแห่งความคิดฝันเล็กๆน้อยๆ ที่มีอยู่ในเด็กทุกอย่างจะเข้าไปฝังอยู่ในเทพนิยายเรื่องนั้น และถ้าพ่อแม่ของเด็กเป็นคนฉลาด เขาจะไม่ยอมให้เด็กอ่านนิยายเรื่องที่สอง จนกว่าความสนุกและความคิดฝันที่มีอยู่จากการอ่านนิยายเรื่องแรกจะเริ่มจางหายไป ต่อมา นิสัย-นิสัยซึ่งข้าพเจ้าอยากจะเรียกว่านิสัยชั่วจะทำลายพลังแห่งการอ่านด้วยความตั้งใจจริง ๆ ของเด็กให้เสียไปอย่างรวดเร็ว ในที่นี้ขอยกเอาเรื่องนักอ่านอาชีพ คือนักอ่านทาง

(๑) ดู “เรื่องแต่งหนังสือวรรณคดี” ในหนังสือ “วรรณคดีกับชีวิตและการเมือง” ของผู้แปลและเรียบเรียง หน้า ๘๔-๘๖

วิชาการมาพูดก่อน เราจะสังเกตเห็นพล้อย่างเดียวกันกับของเด็ก
นั้นเจริญเติบโตขึ้นอย่างมากมาย ในสำนักพิมพ์ใหญ่ ๆ ที่ข้าพเจ้า
เคยไปเห็นมา ทุกๆ ปีเขาจะได้รับต้นฉบับหนังสือที่มีผู้เขียนส่งมา
ยังสำนักงานประมาณ ๑๖,๐๐๐ ฉบับ ต้นฉบับเหล่านั้นจะต้องมีผู้
ตรวจพิจารณาตัดสิน งานหน้าที่นี้จะตกเป็นหน้าที่ของบุคคลจำพวก
ที่เรียกกันว่านักอ่านอาชีพ (professional readers) ของสำนักพิมพ์
เป็นผู้ตรวจพิจารณาตัดสิน นักอ่านอาชีพนั้นจะต้องเป็นนักปราชญ์
และเป็นบุคคลผู้มีความสามารถพิเศษอยู่มาก ในบรรดาต้นฉบับ
๑๐๐๐ บางที่เขาจะอ่านไม่เกิน ๑ ฉบับ และใน ๒๐๐๐ ฉบับ เขา
อาจอ่านเพียง ๓ ฉบับ ฉบับอื่นๆ ก็เพียงแต่ดูๆ สัก ๒-๓ วินาที
เหลือบดูเสียครั้งเดียวก็เป็นการเพียงพอที่เขาจะตัดสินได้แล้วว่า
ฉบับไหนมีคุณค่าควรอ่านหรือไม่ เพียงรูปประโยค ๆ เดียวก็จะ
บอกทิศทางวรรณคดีให้เขาทราบได้ ในการพิจารณาใจความ
แม้แต่ชื่อเรื่องก็เป็นการเพียงพอที่จะให้เขาตัดสินได้แล้ว บางฉบับ
อาจใช้เวลาพิจารณาสักหนึ่งนาที่หรือ ๕ นาที น้อยฉบับที่จำต้อง
ใช้เวลาพิจารณานานกว่านั้น สมมติว่า ในจำนวน ๑๖,๐๐๐ ฉบับ
นั้นเขาได้คัดเลือกไว้ตัดสินขั้นสุดท้าย ๑๖ ฉบับ เขาจะอ่าน ๑๖
ฉบับนั้นตั้งแต่ต้นจนจบ เมื่ออ่านแล้วก็ตกลงเลือกเอาไว้พิจารณา
ต่อไปอีกเพียง ๘ ฉบับ เขาจะอ่าน ๘ ฉบับนี้อีกเป็นครั้งที่ ๒ คราว
นี้อ่านด้วยความพินิจพิจารณาอย่างมาก เมื่ออ่านตรวจสอบครั้งที่

๒ แล้ว บางทีจะคัดเหลือไว้สัก ๗ ฉบับ แล้วนำเอา ๗ ฉบับนั้นมาอ่านเป็นครั้งที่ ๓ แต่ก่อนที่จะอ่านครั้งที่ ๓ นั้น ท่านนักอ่านอาซีฟได้ทราบดีแล้วว่าไม่ควรอ่านทันที เขาจึงเก็บ ๗ ฉบับนั้นใส่ลิ้นชักลั่นกุญแจไว้ ปล่อยให้วันเวลาผ่านไปโดยไม่ใส่ใจจนตลอดสัปดาห์เมื่อสุดสัปดาห์แล้ว เขาจะพยายามนึกดูว่าในบรรดา ๗ ฉบับนั้นเขาพอจะนึกถึงฉบับใดได้ชัดเจนมาก นึกถึงสิ่งสำคัญของฉบับใดได้ดีมาก สมมติว่า นึกได้แจ่มแจ้งมาก ๓ ฉบับ ส่วนอีก ๔ ฉบับไม่สามารถจะนึกออกได้ในทันที แต่เมื่อใช้ความพยายามนิดหน่อยก็นึกได้อีก ๒ ฉบับ ส่วนอีก ๒ ฉบับนั้นลืมเสียสนิทเลย นับเป็นเคราะห์ร้าย เพราะหนังสือที่อ่านถึง ๒ ครั้งแล้ว ไม่มีสิ่งประทับใจอันใดเหลืออยู่ในใจของผู้อ่านเลยนั้น ไม่อาจนับเป็นงานที่มีคุณค่าอย่างแท้จริงได้ เมื่อนึกได้ดังนี้แล้ว นักอ่านอาซีฟนั้นจะชักลิ้นชักนำเอาต้นฉบับทั้ง ๗ ออกมาคัดออกเสีย ๒ ฉบับ คือฉบับที่นึกไม่ออก แล้วอ่านอีก ๕ ฉบับที่นึกออก ในการอ่านครั้งที่ ๓ นี้เขาจะพิจารณาทุกด้านทุกมุมที่มีอยู่ในต้นฉบับ เช่น ใจความ วิธีเขียน แนวความคิด คุณค่าทางวรรณคดี แล้วตัดสินลงไปว่า ถึงขนาดชั้นที่หนึ่งมี ๓ ฉบับ อีก ๒ ฉบับ ได้เพียงขนาดชั้นที่สอง เรื่องก็จบกันเพียงนี้

สำนักพิมพ์ใหญ่ ๆ ทุกแห่ง ก็ปฏิบัติเช่นเดียวกับที่กล่าวมานี้ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า เดียวนี้เรามีได้ตัดสินงานวรรณคดีกัน

ในแนวทางที่เคร่งครัดเหมือนกันหมด เขามักจะตัดสินใจไปในทาง
ที่ว่าประชาชนชอบหนังสือนั้น ๆ แต่ก็เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า
ประชาชนนั้นมิได้ชอบหนังสือดีที่สุดที่สุด ท่านพอจะเชื่อได้ว่า ในสำนัก
พิมพ์ เช่นของมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์และออกซฟอร์ด เขายัง
ตรวจสอบต้นฉบับกันเคร่งครัดมาก ที่นั่นเขาใช้วิธีอ่านตลุกกัน
ตลอดไปเลย ไม่หวนกลับมาอ่านทวนอีก นักอ่านอาชีพที่เราพูดถึง
ถึงนั้น เขาจะนำเอาความรอบรู้ ความเป็นนักปราชญ์และประสบการณ์
ทั้งหมดที่เขาใช้อยู่มาใช้อ่านต้นฉบับเหมือนกับแนวทางที่เด็ก ๆ
อ่านเทพนิยาย เขาจะปักใจไข้พลังทั้งหมดพุ่งไปในทางเดียวกัน
เหมือนหัวใจเด็ก เขาจะคิดถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในหนังสือเล่ม
นั้น เนื้อความของเรื่อง และคิดในทางต่าง ๆ ๑๐๘ ล้าน ที่มักมีผู้
พูดว่าเด็ก ๆ เป็นนักอ่านชั้นเลวนั้นไม่เป็นความจริง นิยายอ่านชั้น
เลว จะเกิดขึ้นได้ก็เฉพาะในระยะหลัง ๆ ของชีวิต และมักจะเป็น
นิยายผิดธรรมดา แนวทางที่จะอ่านอย่างธรรมดาและอ่านในแนว
ทางอย่างนักปราชญ์เสียด้วยนั้น เป็นแนวทางของเด็ก สิ่งหนึ่งที่
เราต้องการ ซึ่งมักจะสูญสลายเมื่อเราเติบโตขึ้น ก็คือคุณสมบัติ
แห่งความอดทน เมื่อปราศจากความอดทนเสียแล้ว แม้จะอ่านก็
ไม่สามารถอ่านได้ดี

สิ่งสำคัญที่ควรสำเหนียกไว้ก็คือ ไม่ควรให้การอ่านด้วย
ความพิถีพิถันต้องสูญหายไปเสีย พลังของจิตใจที่ได้รับการฝึกฝน

ไว้เป็นอย่างดี มีการศึกษาสูง ไม่ควรจะให้สิ้นเปลืองไปด้วยการอ่านหนังสือชนิดพลๆ ที่ว่า ชนิดพลๆ ในที่นี้ หมายถึงหนังสือที่ไร้ประโยชน์และตำราหม ไม่มีอะไรสำคัญแก่การฝึกฝนตนเองได้ดีเท่าการเลือกหนังสืออ่านที่เหมาะสม นับเป็นการไม่ถูกต้องเสียเลยที่คนเราผู้มีความสามารถจะต้องใช้เวลาให้สิ้นเปลืองไปในการค้นหาหนังสืออ่าน เขาอาจได้ความคิดที่ถูกต้องเป็นอย่างมากจากหนังสือจำพวกดีที่สุดที่มีจำนวนจำกัด แล้วเก็บหนังสือดีที่สุดนั้นไว้อ่านแต่—อันที่จริง ถ้าเราจำเป็นจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นนักวิจารณ์ เป็นนักอ่านอาชีพ เราจะต้องอ่านไม่ว่าเรื่องดีเรื่องเลว และจะต้องสามารถช่วยตัวเองมิให้เกิดความโหม่นสในการอ่านด้วยโปรดนึกถึงวิธีอ่านของนักวิจารณ์ เช่น ท่านศาสตราจารย์เซ็นสเบอรีต้องปฏิบัติและปฏิบัติตลอดมา เป็นตัวอย่างอันดีในเรื่องนี้ การที่ท่านศาสตราจารย์เซ็นสเบอรีได้ฝึกฝนมาทุกด้านในมหาวิทยาลัยและท่านมีความรู้ภาษารีกภาษาละตินชั้นคลาสสิกอย่างดีนั้น เป็นเรื่องที่ท่านได้ตั้งต้นอ่านมาแล้วอย่างมากมาย ท่านเซ็นสเบอรีจะต้องอ่านหนังสือภาษาอังกฤษที่เขียนขึ้นในทุกศตวรรษ ราว ๕๐๐๐ เล่ม จะต้องเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่กล่าวไว้ในหนังสือเหล่านั้นโดยตลอด จะต้องเรียนรู้ประวัติของหนังสือแต่ละเล่ม ประวัติของผู้แต่งแต่ละคน เท่าที่จะเรียนรู้และหาได้ ท่านจะต้องรอบรู้ตลอดไปจนถึงประวัติศาสตร์ทางสังคมและการเมืองที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ

จำพวกนั้นทั้งหมดอีกด้วย แต่ที่พูดนี้ก็ยังไม่ถึงงานเพียงครึ่งหนึ่งของท่าน เพราะท่านเป็นเจ้าของตำราวรรณคดีถึง ๒ ภาษา คือ ภาษาฝรั่งเศสทั้งปัจจุบันและโบราณ ซึ่งจะต้องได้เรียนรู้มาแล้วอย่างกว้างขวางกว่าที่ท่านเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และงานทั้งหมดของท่านก็คือ จะต้องอ่านหนังสืออย่างครุอ่านทั้งหมด ท่านจะมีความเพลิดเพลินแต่น้อยตั้งแต่ต้นจนจบ ในโลกนี้ไม่มีอะไรจะยากเย็นไปกว่าการอ่านหนังสือ แล้วแสดงสิ่งที่เป็นคุณค่าทางวรรณคดีที่มีอยู่ในหนังสือเล่มนั้นออกมา ให้แจ่มแจ้งจริงจังกว้างข้อความเพียง ๒ — ๓ บรรทัด และจะมีคนที่สามารถทำได้เช่นนี้ในโลกไม่เกิน ๒๐ คน เพราะจะต้องเป็นคนที่มีประสบการณ์มามาก และมีความสามารถอย่างเหลือล้น ในบรรดาพวกเรา จะหวังเป็นเช่นนั้นได้ก็น้อยคน และแม้จะได้ศึกษาฝึกฝนจนตลอดชีวิตก็อาจเป็นได้เพียงนักวิจารณ์ชั้น ๓ หรือชั้น ๔ แต่พวกเราทุกคนสามารถเรียนรู้การอ่านได้ วิธีนี้ก็มิใช่เรื่องเล็ก นักวิจารณ์ผู้ยิ่งใหญ่ทั้งหลายสามารถชี้ทางให้พวกเราดำเนินตามได้เป็นอย่างดีที่สุด ด้วยการวินิจฉัยตัดสินของท่าน

ประการสุดท้าย—โปรดทราบไว้ว่า ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดในบรรดานักวิจารณ์ทั้งหลาย คือ ประชาชน—และมีใช้ประชาชนในทุกวันนี้หรือประชาชนในชั่วอายุนี้ แต่—เป็นประชาชนในหลาย ๆ ศตวรรษ เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า มติของชาติหรือมติของมนุษย์เกี่ยวกับ

หนังสือเรื่องหนึ่งเรื่องใดนั้น ขึ้นอยู่กับกาลเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์
ชื่อเสียงที่มีอยู่มิใช่สร้างขึ้นด้วยนักวิจารณ์ แต่สร้างขึ้นโดยมีมติ
ของมนุษย์ที่ส่งสมมานับเป็นเวลาหลายร้อยปี และมติของมนุษย์
เช่นนี้ จะกำหนดให้เด็ดขาดเหมือน มติของนักวิจารณ์ที่ได้รับการ
ฝึกฝนมาดีแล้ว หาได้ไม่ มติมนุษย์แบบนี้ไม่สามารถอธิบายได้
เป็นเพียงเรื่องมั่ว ๆ เป็นเรื่องของความรู้สึกเสียมากกว่าความคิด
แต่เป็นความรู้สึกที่สั่นสะเทือนมาก ซึ่งเป็นเรื่องที่เราไม่สามารถ
อธิบายลักษณะของความรู้สึกนั้นได้อย่างถ้วนถี่ จะพูดกันได้ก็แต่
เพียงว่า “พวกผมชอบเรื่องนี้” ยังไม่มีหลักการตัดสินให้เป็นที่ย
เชื่อแน่ได้ว่า การตัดสินโดยมติของมนุษย์นั้น เกิดจากความ
ชำนาญที่ไ้ประสบการณ์แล้วอย่างมากมาย แต่การพิสูจน์ว่า
หนังสือเรื่องใดดี ควรเป็นการพิสูจน์ด้วยมติของมนุษย์ที่รับรองกัน
มาหลายชั่วอายุคน ซึ่งเป็นเรื่องง่าย ๆ

การพิสูจน์หนังสือดีหนังสือสำคัญนั้น อยู่ที่ว่า เราต้องการ
อ่านหนังสือนั้นเพียงครั้งเดียวหรือมากกว่าครั้งเดียว หนังสือที่ดี
จริง ๆ ไม่ว่าชนิดใด เราต้องการจะอ่านอีกเป็นครั้งที่สองยิ่งกว่าที่
ได้อ่านเมื่อครั้งแรก และทุก ๆ ครั้งที่เราอ่านอีก เราจะได้พบข้อคิด
เห็นใหม่ ได้พบความงามใหม่ ๆ ในหนังสือเล่มนั้น หนังสือบางเล่ม
ที่บุคคลผู้มีการศึกษาและมีรสนิยมดีไม่ใส่ใจที่จะอ่านเกินกว่า ๑ ครั้ง

นั่น บางทีก็เป็นหนังสือที่ไม่มีคุณค่าอะไรมากนัก นานมาแล้ว ได้มีการอภิปรายกันอย่างฉะฉานมากเกี่ยวกับศิลปะในการประพันธ์ของท่านผู้แตงนวนิยายผู้ยิ่งใหญ่ชาวฝรั่งเศส ชื่อ โซล่า (Zola)^(๑) ประชาชนบางพวกเชิดชูว่า โซล่า มีพรสวรรค์อย่างยิ่งยวด อีกพวกหนึ่งกลับพูดว่า โซล่าเพียงแต่มีสติปัญญาชนิดพิเศษเท่านั้น ได้ก่อให้เกิดสงครามวาทะประหลาด ๆ ขึ้นอย่างมากมาย แต่แล้วก็มีนักวิจารณ์ยิ่งใหญ่ท่านหนึ่งเสนอเป็นปริศนาอย่างง่าย ๆ ขึ้นมาว่า “ในบรรดาพวกท่านที่อ่านหนังสือของโซล่านั้น มีมากสักเท่าใด หรือมีผู้อ่านด้วยความสนใจจริงเท่าใด ? และมีใครบ้างที่อ่านหนังสือของโซล่าเป็นครั้งที่ ๒ ? ” ไม่มีคำตอบ ข้อเท็จจริงก็เป็นอันยุติได้ บางทีจะไม่มีใครสักคนเดียวได้อ่านหนังสือของโซล่าเกินกว่าหนึ่งครั้ง และเรื่องนี้เป็นข้อพิสูจน์ได้ว่าไม่มีความเป็นอัจฉริยะอันยิ่งใหญ่อยู่ในหนังสือเหล่านั้น และไม่มี ความซ้ำซ้อนที่จะก่อให้เกิดความรู้สึกล้นเกินเยื่อเย็ดอยู่ในหนังสือนั้นเลย หนังสือใด ๆ ที่ให้เกิดความคิดตื่น ๆ หรือมดเท็จ แม้จะมีคนนับแสนชื่อไปอ่านก็ไม่เคยอ่านกันเกินกว่า ๑ ครั้ง แต่ในเรื่องนี้เราไม่อาจพิจารณาคำตัดสินของบุคคลคนเดียวได้โดยไม่ผิดพลาด มติที่จะตัดสินว่าหนังสือเรื่องใดมีความสำคัญยิ่งใหญ่เพียงใดนั้น จะต้องเป็นมติของคนส่วนมาก เพราะว่า ถึงแม้นักวิจารณ์ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดก็ย่อม

(๑) Emile Zola นักเขียนนวนิยายผู้ยิ่งใหญ่ชาวฝรั่งเศส (พ.ศ. ๒๓๙๓-๒๔๕๕)

จะมีความคิดขุ่นมัวได้ และมีความไม่เข้าใจถึงคุณค่าของเรื่องนั้นๆ อยู่ด้วย ตัวอย่างเช่น ท่านคาร์ไลล์^(๑) ท่านผู้นี้ไม่อาจทำสิ่งใดให้ยิ่งใหญ่ไปกว่าท่านบราวน์ (Browning)^(๒) และท่านไบรอน (Byron)^(๓) ไม่สามารถทำสิ่งใดให้ยิ่งใหญ่ไปกว่ากวีอังกฤษผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดบางท่านได้ คนเราจำต้องมีความรู้หลายด้าน จึงจะอนุมานคุณค่าของหนังสือทั้งหลายได้อย่างตรงไปตรงมา มีหลายคราวที่พวกเราไม่ตั้งใจในการตัดสินของนักวิจารณ์แต่ผู้เดียว แต่หนังสือที่ผ่านการตัดสินของประชาชนมาหลายชั่วอายุแล้วนั้น เราย่อมจะเชื่อถือได้อย่างแน่นอน ถ้าเราไม่สามารถรู้ถึงความดีใด ๆ ที่มีอยู่ในหนังสือซึ่งได้รับการยกย่องชมเชยมาหลายร้อยปีแล้วนั้น ได้โดยทันที เราก็คงจะเชื่อถือได้ในที่สุดว่าเราจำต้องพยายามศึกษาอย่างถี่ถ้วน จึงจะสามารถรู้สึกซึ่งถึงเหตุที่หนังสือนั้น ๆ ได้รับการยกย่องชมเชย ห้องสมุดที่ดีที่สุดสำหรับคนยากคนจน ควรจะเป็นห้องสมุดที่ประกอบด้วยหนังสือที่ดีมากเท่านั้น กล่าวคือ หนังสือที่ได้ผ่านการทดสอบด้วยกาลเวลามาแล้ว

วิธีนี้ถือกันว่าเป็นมโนคติที่สำคัญที่สุดแก่พวกเราที่จะนำมาใช้ในการเลือกหนังสืออ่าน พวกเราควรเลือกอ่านเฉพาะหนังสือ

(๑) ท่านโทมัส คาร์ไลล์ (Thomas Carlyle) นักเขียนบทความและนักประวัติศาสตร์ชาวสกอตผู้มีชื่อเสียง ซึ่งมีชีวิตอยู่ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๓๘-๒๔๒๔

(๒) Robert Browning พ.ศ. ๒๓๕๕-๒๔๒๕ นักแปล

(๓) Lord George Noel Gordon กวีผู้มีชื่อเสียงของอังกฤษ พ.ศ. ๒๓๓๑-๒๓๖๗

ที่เราต้องการอ่านเกินกว่าหนึ่งครั้ง เราไม่ควรซื้อหนังสืออื่นได้อีก
วันเสียแต่จะมีเหตุผลพิเศษบางอย่างเพื่อต้องการหาเงิน ความจริง
ประการที่สองที่ต้องใส่ใจ ก็คือ ลักษณะที่มีคุณค่าโดยทั่วไปซึ่งซ่อน
เร้นอยู่ในหนังสือดีทุกเรื่อง หนังสือดีนั้นจะไม่กลายเป็นของเก่าแก่
เกินสมัย จะยังคงมีความหนุ่มอย่างอมตะอยู่ตลอดไป หนังสือดีที่
มีคุณค่ายิ่งใหญ่นั้น คนหนุ่ม ๆ สาว ๆ ที่หยิบมาอ่านเป็นครั้งแรก
อาจไม่เข้าใจเรื่องและความมุ่งหมายก็ได้ วันเสียแต่จะเป็นบุคคล
ที่มีแนวทางพิเศษ และจะก่อให้เกิดความต็มตำและผลิตผลิตได้
ก็เฉพาะเนื้อเรื่องผิวเผิน ไม่มีคนหนุ่มคนสาวคนใดที่อ่านหนังสือ
เรื่องนั้น ๆ เป็นครั้งแรกแล้วจะสามารถมองเห็นคุณค่าที่มีอยู่ใน
หนังสือที่ดียิ่งเรื่องนั้น ๆ โประระลึกไว้ว่า หนังสือที่ดียิ่งนั้น บรรจุ
ไว้ซึ่งมนุษยธรรมทั้งร้อยอย่างร้อยประการ ได้ค้นหากันไว้ตั้งหลาย
ร้อยปีมาแล้ว และมีทุกอย่างอยู่ในหนังสือดังกล่าว แต่ตามประ-
สพการณ์ในชีวิตของคนเรา หนังสือเช่นกล่าวจะคลี่คลายให้เราได้
พบเห็นความหมายใหม่ ๆ ของชีวิตเสมอ หนังสือเรื่องใดที่เราอ่าน
แล้วพอกพอกใจเมื่อสมัยมีอายุ ๑๘ ปี ถ้าเป็นหนังสือดี เมื่อเรามี
อายุ ๒๕ ปี ก็ยังจะทำให้เราอ่านสนุกได้อีกมาก และเมื่อเรามีอายุ
ถึง ๓๐ ปีแล้วกลับไปอ่านอีก ก็ยังรู้สึกคล้ายกับอ่านหนังสือเรื่อง
ใหม่ แม้จะกลับไปอ่านอีกเมื่ออายุ ๔๐ ปี ก็ยังประหลาดใจว่า
ทำไมเมื่อเราอ่านครั้งก่อน ๆ จึงไม่เห็นความงามในหนังสือเรื่องนั้น

ครันมีอายุถึง ๕๐ ปี ๖๐ ปีแล้ว กลับไปอ่านหนังสือนั้นอีกก็ยังพบความจริงอย่างเดียวกับที่ได้อ่านพบมาแล้วในครั้งก่อน ๆ หนังสือที่ดีจริง ๆ นั้นคล้ายกับจะจำเรื้อยเติบโตขึ้นโดยพอเหมาะพอควรอย่างสมส่วนแก่จิตใจของผู้อ่านที่จำเรื้อยขึ้นในวัยต่าง ๆ ประชาชนที่ล่องลပ်ไปหลายชั่วอายุคนแล้วซึ่งเผยหลักความจริงอย่างน่าพิศวงดังกล่าวนี้ จะเป็นผู้ชี้ให้เห็นความยิ่งใหญ่ในงานประพันธ์ของกวีผู้ยิ่งใหญ่ เช่น ของท่านเช็กสเปียร์ ของท่านดันเต ของท่านเกอเต้ บางทีในระยະนี้ งานของท่านเกอเต้จะเป็นอุทาหรณ์อย่างดีที่สุด ท่านเกอเต้นั้นท่านได้เขียนเรื่องสั้นสำนวนร้อยแก้วไว้มากมาย ที่พวกเด็ก ๆ ชอบอ่านกัน และที่พวกเด็ก ๆ ชอบอ่านก็เพราะเรื่องสั้นเหล่านั้นจับใจพวกเด็ก ๆ คล้ายเรื่องเทพนิยาย แต่ท่านเกอเต้ไม่ตั้งใจจะเขียนเป็นเทพนิยาย ท่านเขียนขึ้นโดยมุ่งหมายให้เป็นเรื่องสำหรับผู้มีประสบการณ์ คนหนุ่มคนสาวเอาไปอ่านก็ต้องอ่านอย่างจริงจัง คนวัยกลางคนอ่านก็จะเห็นว่าท่านกล่าวไว้ลึกซึ้งน่าพิศวง คนสูงอายุได้ไปอ่านก็จะพบว่าท่านเกอเต้นำเอาปรัชญาของโลก นำเอาปรัชญาแห่งชีวิตทุกอย่าง มาบรรจุไว้ในเรื่องสั้นเหล่านั้นโดยสิ้นเชิง เมื่อเราจับขึ้นมาอ่านในขณะมีจิตขุ่นมัว อาจมองไม่เห็นอะไรในเรื่องสั้นเหล่านั้นมากนัก เพราะเหตุที่ท่านเกอเต้มีความรอบรู้ในเรื่องชีวิตอย่างกว้างขวาง และในภาวะที่เหมาะสม ท่านจึงสามารถเผยให้จิตใจของผู้อ่านมองเห็น

เรื่องต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างทะลุปรุโปร่ง ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าหนังสือของท่านเกอเต้มีความยิ่งใหญ่เพียงใด

ที่กล่าวดังนี้ มิได้หมายความว่า ผู้ประพันธ์หนังสือเช่นนั้นขึ้นมาจะเป็นผู้สามารถมองเห็นล่วงหน้าถึงงานประพันธ์ของท่านที่บรรจุไว้ในหนังสือที่ท่านแต่งโดยทะลุปรุโปร่ง ไม่ต้องสงสัยเลยว่า บรรดางานศิลปะที่ยิ่งใหญ่ทั้งหลายนั้น ย่อม เป็นงานที่ยิ่งใหญ่โดยผู้สร้างมิได้ตั้งใจ ความเป็นอัจฉริยะของนักเขียนนักประพันธ์นั้นยิ่งใหญ่โตเพียงใด โอกาสที่ตัวเองจะรู้ว่าตนเองมีความเป็นอัจฉริยะก็ยิ่งน้อยลงเพียงนั้น เพราะกว่าประชาชนจะค่อย ๆ ค้นพบพลังในทางอัจฉริยะของเขาขึ้นมาได้ก็ต่อเมื่อเขาล่วงลึบไปนานแล้ว สิ่งอันยิ่งใหญ่ที่สร้างขึ้นไว้ในวรรณคดีนั้น ตามธรรมดาคนที่คิดว่าตนเองเป็นผู้ยิ่งใหญ่ มักไม่ได้ทำไว้ เมื่อหลายพันปีมาแล้ว มีนักสัตถุจารย์ผู้หนึ่งท่องเที่ยวไปในดินแดนอาหรับ ขณะที่เขาแหงนดูดวงดาวในราตรีกาล พลางก็รำพึงถึงว่า มนุษย์เรานี้มีความสัมพันธ์อยู่กับอานูภาพที่มองไม่เห็น เป็นอานูภาพที่สร้างโลก แล้วนักสัตถุจารย์ผู้นั้นก็อุทานความในใจออกมาเป็นบทกลอนและมีอยู่ในคัมภีร์จ๊อบ^(๑) ซึ่งได้รักษาไว้จนตกทอดมาถึงเราในบัดนี้ นักสัตถุจารย์ผู้นั้นมีความเห็นว่า ท้องฟ้าเป็นอย่างผืนที่โค้งกลมและเป็นแผ่นแข็ง เขาจึง

(๑) The Book of Job เป็นหนังสือในจำพวกพระคัมภีร์เดิม (Old Testament) แต่ที่เรียกว่า The Book of Job นั้น เป็นการเรียกตามชื่อของ จ๊อบ ผู้เป็นวีรบุรุษในเรื่อง

ไม่นึกฝันว่า เลยนั่งออกไป ควรรจะมีอะไรอยู่อีก นับแต่สมัยนั้น
มา ความรู้ทางดาราศาสตร์ของเราได้ขยายกว้างขวางออกไปอย่าง
มากมาย เดียวนี้เรารู้กันแล้วว่า มีดวงอาทิตย์อยู่ตั้งสามล้านดวง
ทุก ๆ ดวงมีดาวนพเคราะห์ห้อมล้อมเป็นบริวาร ดูเหมือนในโลก
อื่นๆ ก็จะมีดาวนพเคราะห์เช่นเดียวกัน และมีจำนวนทั้งหมดเท่าที่
เห็นได้ด้วยเครื่องมือดาราศาสตร์ เป็นจำนวนราว ๓๐๐ ล้านดวง
คาดคะเนกันว่า บนดาวนพเคราะห์จำนวนมากมายนั้น น่าจะมีสิ่งมีชีวิต
อาศัยอยู่ ที่เห็นว่าจะน่าจะเป็นจริง ก็คือว่า ในระยะ ๒-๓ ปีที่ผ่านมา
เราได้พบข้อพิสูจน์ที่ค่อนข้างจะแน่นอนว่า บนดาวพระ
อังคารนั้นมีอารยธรรมเก่าแก่กว่าของเรา ถึงแม้ความคิดเห็นใน
เรื่องจักรวาลระหว่างพวกเราในสมัยนี้กับของจิอบในสมัยนั้น มีความ
แตกต่างกันอย่างมากมาย แต่บทกลอนของจิอบก็ยังเป็น
เครื่องเตือนใจพวกยิวหรืออาหรับมิให้ลืมนคุณค่าและความงามที่มี
อยู่ในบทกลอนเหล่านั้นแม้แต่น้อย ตรงกันข้าม ทุกคราวที่มีการ
ค้นพบทางดาราศาสตร์ครั้งใหม่ ถ้อยคำของจิอบก็ยังมีความสำคัญ
ยิ่งขึ้น พุดง่าย ๆ ก็คือว่า จิอบเป็นกวีผู้ยิ่งใหญ่จริงๆ เขาพูด
ความจริงที่มีอยู่ในหัวใจของเขาเมื่อหลายพันปีมาแล้ว นอกจาก
จิอบ ยังมีนักเล่านิยายชาวกรีกผู้หนึ่งซึ่งโบราณมากอยู่เหมือนกัน
ได้เขียนเรื่องสั้นเกี่ยวกับเด็กหนุ่มสาวในประเทศกรีซไว้ เขาให้ชื่อ

เรื่องตามชื่อเด็กหนุ่มสาว ๒ คนนั้นว่า “แด็ฟนิสและชโล”^(๑) เป็นเรื่องสั้นใช้ภาษาง่าย ๆ เล่าถึงเรื่องที่ชายหนุ่มกับหญิงสาวมีความรักกัน และต่างก็ไม่ทราบว่าเป็นเพราะเหตุใดจึงรักกัน ต่างสนทนากันอย่างซื่อและบริสุทธิ์ใจโดยตลอด คนที่เป็นผู้ใหญ่แล้วก็ชอบเรื่องนั้นเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องที่สอนให้รู้ถึงกฏง่าย ๆ บางอย่างเกี่ยวกับชีวิต แต่ผู้อ่านบางท่านอาจเห็นว่าเป็นเรื่องซ้ำประวัติเรื่องนี้ได้มีผู้แปลออกเป็นภาษาต่าง ๆ ในโลกเกือบทุกภาษา เมื่อพวกเราทุกวันนี้ได้อ่าน ยังพากันรู้สึกเหมือนกับเรื่องที่เขียนใหม่ และทุกครั้งที่ยิบมาอ่านอีก ยิ่งมองเห็นความงามสละสลวยยิ่งขึ้น เพราะสอนให้เราเห็นของจริงและสิ่งอ่อนโยนอย่างไร้เคียงสาบางประการเกี่ยวกับความเยาว์ที่เต็มไปด้วยความรู้สึกอันบริสุทธิ์ ตลอดเวลามา ไม่เคยรู้สึกเห็นเป็นเรื่องแกล้งเกินไปกว่าวัยของหญิงสาวชายหนุ่มที่กล่าวถึงในเรื่องนั้นเลย หรืออาจกล่าวได้ว่า สืบมาในกาลภายหลังเมื่อราว ๓๐๐ ปีมานี้ มีบรรพชิตชาวฝรั่งเศสท่านหนึ่งได้นำเอาแนวความคิดนั้นมาเขียนเป็นประวัติของนักศึกษาผู้หนึ่งซึ่งหลงเสน่ห์ของหญิงเสเพลและถูกชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย จนได้รับความทุกข์ยากหลายประการ หนังสือเล่มเล็ก ๆ ที่กล่าวนี้คือ “มานอง เลส์กอ”^(๒) บรรยายถึงสังคมในสมัยโบราณเมื่อครั้ง

-
- (๑) Daphnis and Chloe ผู้แต่งเรื่อง แด็ฟนิสและชโล คือ ลองกัส (Longus) นักแต่งนิยายพิศาวสชาวกรีก มีชีวิตอยู่ในราวคริสต์ศตวรรษที่ ๕
- (๒) Manon Lescaut เป็นนิยายพิศาวสที่ท่านอับเบ อังตวน ฟรังซัวส์ เปรโวสต์ (Abbé Antoine François Prevost) เขียนขึ้น ท่านผู้นี้เป็นนักเขียนนวนิยายชาวฝรั่งเศสและเป็นนักบวช ท่านมีชีวิตอยู่ระหว่าง พ.ศ. ๒๒๒๐-๒๒๕๖

ประชาชนยังต้องถือคาบและแต่งผมปลอม ในสมัยเมื่อทุกสิ่งทุกอย่างแตกต่างกับความเป็นอยู่ในทุกวันนี้ แต่เรื่องดังกล่าวนั้นก็ยังเป็นความจริงตลอดมาจนในสมัยเรา และไม่ว่าในสมัยใด ๆ ในอารยธรรมของโลก ก็ย่อมเป็นเช่นเดียวกันนั้น เพราะความทุกข์ยากและความเศร้าโศก ที่รู้สึกกระทบกระเทือนใจเราในขณะอ่าน จนเป็นเสมือนเกิดขึ้นแก่ตัวเราเอง ตลอดจนผู้หญิง (ที่เสเพล) ที่กล่าวถึงในเรื่องนั้น ที่จริงก็มีผู้หญิงชั่วช้าจริง ๆ หากแต่เป็นหญิงช่างยั่วเย้าที่อ่อนแอและเห็นแก่ตัว ซึ่งทำให้ผู้อ่านเกือบทุกคน (ที่อ่านหนังสือเรื่องนั้น) พลอยหลงเสน่ห์ในตัวเธอไปด้วย เช่นเดียวกับชายผู้เคราะห์ร้ายที่หลงเสน่ห์ของเธอในเรื่องนั้น และหลงใหลเธอไปจนจบเรื่องและจบลงอย่างโศกกำสรด เรื่องนี้ก็นับเป็นเรื่องยิ่งใหญ่อีกเรื่องหนึ่งของโลก ซึ่งไม่รู้จักตาย ขอแนะนำเรื่องต่าง ๆ นักร้อยเรื่องของ แฮนส์ แอนเดอร์เซน^(๑) ขึ้นมาพิจารณาเปรียบเทียบกับคู่อีกสักเรื่องหนึ่ง ท่านแฮนส์ แอนเดอร์-เซนมีข้อสังเกตว่า ตามความจริงในทางจริยาและปรัชญาทางสังคมนั้น อาจสอนคนเราให้เข้าใจจริยาและปรัชญาได้โดยอาศัยเทพ-

(๑) Hans Christian Andersen พ.ศ. ๒๓๔๘-๒๔๑๘ นักเขียนนวนิยายและกวีชาวเดนมาร์ก ท่านมีชื่อในทางเป็นนักเขียนเทพนิยายและเรื่องการเดินทางด้วย

นิยายและนิทานเด็ก ๆ ดีกว่าสอนกันในทางอื่น และถ้านำเอานิทานแบบเก่าที่มีอยู่หลายร้อยเรื่อง มาเป็นเครื่องมือช่วยด้วยก็จะดี(๑) ท่านแฮนส์ แอนเดอร์เซน จึงสร้างนิทานที่น่าสนใจขึ้นใหม่อีกชุดหนึ่ง เป็นหนังสือที่มีเป็นสมบัติของห้องสมุดทุกแห่ง และปรากฏว่าในทุกประเทศ มีผู้ใหญ่ชอบอ่านกันมากกว่าพวกเด็ก บรรดานิทานที่ท่านรวบรวมมาน่าสนใจเหล่านั้น มีเรื่องของนางเงือกอยู่เรื่องหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าเข้าใจว่าพวกท่านทุกคนได้อ่านกันมาแล้ว อันที่จริงนิทานเช่นเรื่องนางเงือกนั้น ดูก็เป็นเรื่องเหลว ๆ แต่มีสิ่งอื่นที่นิทานเรื่องนางเงือกแสดงออกมาเป็นชั้นอมตะจริง ๆ เช่น ความรู้สึกที่ไม่เห็นแก่ตัว ความรักและความซื่อสัตย์ เพราะเหตุที่เป็นเรื่องมีคติดีมากถึงปานนั้น จึงทำให้เราลืมนึกไปว่าท่านผู้แต่งได้สร้างเรื่องนี้ขึ้นจากโครงเรื่องที่ไม่มีจริง เป็นตัวอย่างชี้ให้เห็นว่าในเบื้องหลังของนิยายนิทานที่ดีทั้งหลายนั้น เรามักจะได้เห็นความจริงที่ไม่มีวันตายได้เสมอ

บัดนี้ พวกท่านพอจะเข้าใจได้แล้วว่า หนังสือที่ดีที่ข้าพเจ้าหมายถึงนั้นเป็นอย่างไร แต่เราจะมีวิธีเลือกได้อย่างไร ว่าหนังสือเรื่องใดดี? พวกท่านคงจะนึกได้ว่า เมื่อ ๒-๓ ปีมาแล้ว มีนัก

(๑) เรื่องชาดกในพระพุทธศาสนาก็นำมาใช้ในงานอดิเรกเช่นกัน

วิทยาศาสตร์ชาวอังกฤษผู้หนึ่งคือ ท่านเซอร์ จอน ลับบ็อก(๑) ได้เขียนรายชื่อของ หนังสือ ที่ท่านเรียกของท่านว่า *ดีที่สุดในโลก* ขึ้นไว้ร้อยเล่ม แล้วสำนักพิมพ์บางแห่งก็จัดพิมพ์หนังสือดีที่สุด ร้อยเล่มนั้นออกจำหน่ายในราคาถูก ต่อมาเมื่อนักเลงวรรณคดีคนอื่น ๆ ตามอย่างท่านเซอร์จอนบ้าง ได้ทำบัญชีรายชื่อหนังสือที่เขา คิดว่า *ดีที่สุดอีกร้อยเล่ม* ขึ้นบ้าง มีรายชื่อแตกต่างไปจากบัญชีของท่านเซอร์จอน ตกมาถึงบัดนี้ เวลาที่ผ่านมานับเป็นกาลเวลาเพียงพอที่จะแสดงให้เราได้เห็นคุณค่าของการทดสอบตามบัญชีรายชื่อ หนังสือเหล่านั้นแล้ว บัญชีรายชื่อเหล่านั้นได้พิสูจน์ให้เห็นเด่นชัดว่า ไร้ประโยชน์แก่ประชาชน นอกจากจะเป็นประโยชน์แก่สำนักพิมพ์ จำหน่าย หนังสือดีที่สุดร้อยเล่ม นั้น อาจมีคนซื้อมาก แต่คงมีคนอ่านน้อย เรื่องที่พูดนี้ มิใช่เป็นเพราะความคิดของท่านเซอร์จอน เป็นความคิดที่เลว หากแต่เป็นเพราะไม่มีผู้ใดสามารถวางหลักสูตร ในการอ่านหนังสือไว้ตายตัวได้ เพราะว่าคนจำนวนมากมาย ต่างก็มีพื้นฐานทางจิตใจแตกต่างกัน ท่านเซอร์จอนก็เพียงแต่เสนอรายชื่อหนังสือตามที่ท่านเห็นว่าดีที่สุดตามความคิดเห็นของท่าน ส่วนนักวรรณคดีอื่นก็อาจกำหนดบัญชีรายชื่อหนังสือแตกต่างไปจากรายชื่อของท่านเซอร์ก็ได้ ข้าพเจ้าคิดว่า บางทีนักวรรณคดี ๒ คน

(๑) Sir John Lubbock นักวิทยาศาสตร์ นักโบราณคดี และนักประพันธ์ชาว อังกฤษ มีชีวิตอยู่ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๗๓-๒๔๕๖ ภายหลังท่านได้รับแต่งตั้งเป็น บารอน เอฟ เมอร์รี่ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๓

อาจเสนอบัญชีรายชื่อหนังสือที่ไม่เหมือนกันเลยก็ได้ การที่เราจะเลือกว่าหนังสืออะไรดีนั้น จะต้องเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล กล่าวโดยย่อ ท่านจะต้องเลือกสำหรับตัวท่านเอง ตามทัศนะของท่าน คนที่สนใจหลายด้านมีน้อยคนเหลือเกินที่จะปักใจให้แน่วแน่ลงไป ในวรรณคดีที่ต่างชนิดกันหลายๆอย่าง ว่าโดยทั่วไป คนที่ตัดสินใจจำกัดวงของตัวเองให้อยู่ภายในขอบเขตของวรรณคดีขนาดวงย่อมๆ ภายในขอบเขตของเรื่องที่เหมาะสมที่สุดแก่พลังโดยธรรมชาติและความสนใจของตนเอง จำกัดอยู่ในเรื่องที่ตนเองพอใจนั้น นับเป็นการตัดสินใจเลือกที่ดีอย่างยิ่ง บุคคลอื่นใดที่ไม่รู้นิสัยและความมุ่งหมายส่วนตัวของท่านจริงๆ และมีจิตใจไม่ตรงกัน จะไม่สามารถตัดสินใจเลือกเรื่องหนังสืออ่านแทนท่านได้ เพราะพลังโดยธรรมชาติและความสนใจของคนเรานั้นควรจำกัดอยู่ในวรรณคดีที่เหมาะสม แต่ถ้าพูดในทางที่จะปฏิบัติได้ง่ายๆ ก็คือประการแรก ขอให้ตัดสินใจเลือกเรื่องวรรณคดีที่ให้ความพอใจแก่ท่านอยู่แล้ว ประการที่ ๒ เลือกเรื่องที่ดีที่สุดที่มีผู้เขียนเกี่ยวกับเรื่องนั้น ซึ่งเป็นหนังสือที่ยังมิได้รับความเห็นชอบของนักวิจารณ์ผู้ยิ่งใหญ่และยังมิได้รับความเห็นชอบจากมติของประชาชนเป็นจำนวนมาก แล้วศึกษาเรื่องนั้นให้ดีที่สุด เพื่อหาทางเกี่ยดกัน หนังสือเบ็ดเตล็ดชนิดพอดีพอร้ายทำนองเดียวกันนั้นออกไปเสีย

หนังสือซึ่งมีลักษณะ ๒ อย่าง (คือให้ความพอใจและเป็นเรื่องที่ดีที่สุด) ที่กล่าวมาแล้วนั้น หามีจำนวนมากมายเช่นที่พวก

ท่านเข้าใจไหม ถ้าเรายอมรับกันว่าอารยธรรมของกรีก มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้ว อารยธรรมที่ยิ่งใหญ่แต่ละรายจะสร้างสิ่งใดๆ ซึ่งยกย่องเป็นชั้นที่ ๑ ขึ้นได้ก็แต่เพียง ๒-๓ อย่างเท่านั้น บรรดาหนังสือคัมภีร์ที่บรรจุคำสั่งสอนของศาสนาใหญ่ๆ ทุกศาสนาไว้ ต้องเป็นคัมภีร์ที่มีผลดีทางวรรณคดีเป็นชั้นที่ ๑ เพราะหนังสือคัมภีร์เหล่านั้น ได้รับขัดเกลาถ้อยคำแล้วๆ เล่าๆ ตลอดจนอาจมีความสมบูรณ์ในด้านวรรณคดีอย่างสูงสุดเท่าที่ภาษาซึ่งใช้เขียนคัมภีร์เหล่านั้นจะสามารถอำนวยได้ นี้อย่างหนึ่ง และยังมีหนังสือมหากาพย์ซึ่งมีบทร้อยกรองส่องให้เห็นอุดมการณ์ของชาติ หนังสือจำพวกนี้ก็นับเป็นชั้นที่ ๑ เหมือนกัน อีกอย่างหนึ่งซึ่งเป็นอย่างที่ ๓ ก็คือ บทละครอันขึ้นเอกๆ ซึ่งหนังสือประเภทนี้จะส่องแสงให้เราเห็นความเป็นไปของชาติ นับเป็นวรรณคดีชั้นยอดเยี่ยมเหมือนกัน ถ้าจะถามว่า หนังสือดังกล่าวนี้มีอยู่มากไหม? ตอบได้ว่า มีไม่สู้มาก เพราะหนังสือดีที่สุกก็เหมือนกับเพชรจะมีจำนวนไม่มากนัก

นอกจากคำชี้แจงทั่วๆ ไปเช่นที่กล่าวแล้ว ข้าพเจ้าอยากจะพูดถึงการเลือกหนังสืออ่านอีกสักนิดหน่อย หมายถึงหนังสือที่นักศึกษาปรารถนาจะมีไว้เป็นสมบัติส่วนตัวและใช้อ่านไปตลอดชีวิต หนังสือเช่นกล่าวนี้ มีอยู่ไม่มาก สำหรับนักศึกษาชาวยุโรปจำเป็นจะต้องทราบเรื่องและชื่อของนักประพันธ์กรีกโบราณหลายท่าน

แต่ถ้าพวกท่านไม่ศึกษาภาษาคลาสสิก (หมายถึงกรีกและลาติน) เรื่องของท่านนักประพันธ์กรีกคงกล่าวนั้น ก็ไม่สู้มีประโยชน์แก่นักศึกษาในประเทศญี่ปุ่นนั้นมากนัก ยิ่งกว่านั้น ผู้ที่ศึกษาภาษากรีกจำเป็นจะต้องมีความรู้เรื่องชีวิตและอารยธรรมของกรีกด้วยความรู้เช่นนี้จะหาได้ดีที่สุดก็โดยอาศัยภาพแกะสลัก ภาพเขียน เหยี่ยวกระษาปณ์ ภาพประติมากรรม ตลอดจนศิลปวัตถุ ซึ่งสามารถจะช่วยให้เราวาดภาพในใจนึกเห็นสิ่งที่มีอยู่นั้นๆ ได้ และยังมีการศึกษาภาษาคลาสสิกด้านศิลป ซึ่งในประเทศญี่ปุ่นไม่สู้จำเป็นต้องใช้ภาพจิตรกรรมและวัตถุอื่นเป็นเครื่องประกอบในการศึกษา เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจะขอพูดถึงหนังสือที่ยิ่งใหญ่จำพวกนี้สักเล็กน้อย แต่โดยเหตุที่วรรณคดีชั้นคลาสสิกของยุโรปทุกประเภทมีมูลฐานมาจากกรีกและลาติน นักศึกษาทั้งหลายจึงควรเรียนรู้นิยายนิทานและตำนานของกรีกไว้โดยสังเขป ซึ่งเรื่องเหล่านั้นเป็นเครื่องคลบ้นตาลให้เกิดวรรณคดีและบทละครกรีกชั้นยอดเยี่ยมขึ้น ถ้าท่านเปิดหนังสือวรรณคดีอังกฤษชั้นสูงไม่ว่าจะเรื่องใดๆ ออกอ่าน ที่ในเรื่องนั้นๆ จะไม่อ้างถึงความเชื่อถือ นิยายนิทาน หรือ การละเล่น ของกรีก แทบจะไม่มี ความรู้เรื่องนิยายนิทานของกรีกจำเป็นอยู่เป็นอันมาก แต่เพราะเป็นเรื่องพิสดารกว้างขวางเกินไป จึงเป็นการขัดข้องที่พวกท่านส่วนมากจะพยายามศึกษาให้ตลอดได้ แต่ที่จะศึกษาโดยตลอดนั้นก็ไม่ว่าจำเป็น เรียนรู้

ไว้แต่สังเขปกก็เพียงพอ และหนังสือดีที่สามารถให้ความรู้อย่างแจ่มแจ้งและเป็นที่สนใจโดยสังเขปนั้น อาจมีประโยชน์อย่างหาค่ามิได้ หนังสือเช่นกล่าวนี้มีในภาษาฝรั่งเศสและเยอรมันมากมาย แต่ข้าพเจ้าขอแนะนำแปลในภาษาอังกฤษ มาพูดถึงเพียงเรื่องเดียว คือเรื่องนิยายกรีกและอิตาลีโบราณ ของ ท่านไกลีย์^(๑) ฉบับห้องสมุดบอห์น (Bohn's Library) เป็นหนังสือที่มีคุณค่าเหลือหลายที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือสอนในทางปรัชญา ส่วนหนังสือภาษากรีกที่มีประโยชน์แก่ท่านทั้งหลายนั้นมีอยู่น้อย และมีฉบับแปลที่ถึงขนาดอยู่เป็นจำนวนน้อย ขอบอกไว้เสียด้วยว่า ฉบับแปลเป็นคำร้อยกรองทุกสำนวนหาประโยชน์ไม่ การที่จะนำบทกลอนภาษากรีกมาแปลเป็นบทกลอนในภาษาอังกฤษนั้น ไม่สามารถทำให้ถูกต้องได้ มีคำแปลบทกลอนของท่านกวีโฮเมอร์^(๒) เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งท่านเทนนิสัน (Tennyson) ได้แปลไว้เพียง ๒๐ หรือ ๓๐ บรรทัด และมีบุคคลผู้มีความสามารถพอ ๆ กับท่านเทนนิสัน ได้แปลคำกลอนของกวีกรีกอื่น ๆ ไว้อีก ๒-๓ บรรทัด ถ้าท่านทั้งหลายปรารถนาจะศึกษาบทประพันธ์ของกวีกรีกและบทประพันธ์

(๑) Thomas Keightly (พ.ศ. ๒๓๓๒-๒๔๑๕) เป็นนักเขียนชาวไอริช และเป็นผู้แต่ง Mythology of Ancient Greece and Italy และ Fairy Mythology เป็นต้น

(๒) Homer เป็นกวีกรีก ราวสมัยศตวรรษที่ ๘ ก่อนคริสต์ เชื่อกันว่าเป็นผู้แต่งเรื่องอิลเลียด (Iliad) และโอดิสซีย์ (Odyssey) เป็นมหากาพย์ของกรีก เช่นเดียวกับเรื่องมหากาพย์และรามายณะ มหากาพย์ของอินเดีย

ในภาษาลาติน ในทุกกรณี ขอให้ท่านใช้คำแปลเป็นคำร้อยแก้ว เรา
 ควรจะพิจารณาคำกลอนของท่านโฮเมอร์ก่อน มีคำแปลบทกลอน
 กรีกเป็นคำร้อยแก้วในภาษาอังกฤษที่ตีพิมพ์อยู่ ๒ เรื่อง คือ เรื่อง
 อิลีแอด (Iliad) และโอดิสซีย์ (Odyssey) เรื่องโอดิสซีย์ มีความ
 สำคัญแก่พวกท่านมาก มีอ้างถึงในวรรณคดีทุกสาขาจนนับไม่ถ้วน
 ซึ่งตามปรกติก็อ้างถึงบทร้อยกรองในเรื่อง เพราะโอดิสซีย์เป็น
 เรื่องชวนพิศواسมากกว่าอิลีแอด คำแปลร้อยแก้วของแลงและบุค-
 เซอร์(๑) ยังรักษาเสียงสัมผัสและจังหวะดนตรีของบทกลอนแบบ
 กรีกบางอย่างไว้ แม้จะเพียงเป็นคำแปลร้อยแก้ว แต่คิดว่าจะจะเป็น
 ประโยชน์แก่พวกท่านต่อไปในภายหน้า เรื่องโศกนาฏกรรมที่สำคัญ
 ของกรีก ได้มีผู้แปลออกมาหมดแล้ว แต่ข้าพเจ้าจะไม่เสนอแนะ
 ให้พวกท่านหาอ่านคำแปลเหล่านั้น ส่วนมากคำแปลเหล่านั้นอาจ
 ช่วยให้พวกท่านได้เรียนรู้เรื่องนาฏกรรมของกรีกได้ดี ซึ่งมีอยู่
 หลายร้อยเรื่อง อย่างน้อยที่สุดพวกท่านอาจรู้จักบทนาฏกรรมของ
 โซโฟคลีส(๒) ของแอสซึลัส(๓) และที่ตีเยี่ยมเหนือกว่าทุกคน ก็
 คือ บทกลอนของ ยูริปีดิส(๔) เรื่องนาฏกรรมของกรีกที่สร้างขึ้น

(๑) Andrew Lang (พ.ศ. ๒๓๘๗-๒๔๕๕) เป็นนักวิจารณ์ นักเขียนบทความ
 นักประวัติศาสตร์ กวี และนักแปลชาวอังกฤษ ส่วน S.H. Butcher นั้น
 เป็นศาสตราจารย์ภาษากรีกในมหาวิทยาลัยเคดิงเบอร์ระ และเป็นผู้แต่ง Some
 Aspects of the Greek Genius ฯลฯ

(๒) Sophocles กวีผู้แต่งบทกลอนคำสรวลชาวอะเธนส์ ก่อน พ.ศ. ๑๐๓๘-๕๔๕

(๓) Aeschylus กวีผู้แต่งบทกลอนคำสรวลชาวกรีก ก่อน พ.ศ. ๑๐๖๘-๕๕๕

(๔) Euripides กวีผู้แต่งบทร้อยกรองชาวอะเธนส์ ก่อน พ.ศ. ๑๐๒๓-๕๔๕

ด้วยโครงเรื่องอันดีนั้น จำต้องศึกษามาก จึงจะเข้าใจได้ถูกต้อง และไม่จำเป็นที่พวกท่านจะต้องเข้าใจเรื่องเหล่านั้นจนละเอียดเหมือนนักเรียนของเก่า แต่จำต้องรู้เรื่องของบทละครที่สำคัญๆ บางเรื่องไว้บ้าง ส่วนบทกลอนชวนหัวของกรีกนั้น บทประพันธ์ของอะริสโตฟานีส^(๑) นับว่ามีคุณค่าและน่าสนใจอย่างยิ่ง ตรงนี้จำเป็นต้องมีคำอธิบายนิพนธ์น้อย บทประพันธ์ของอะริสโตฟานีสเหล่านั้นทำให้พวกเราสมัยนี้หัวเราะกันอย่างเบิกบานใจ อย่างเดียวกับที่ได้ทำให้ชาวอะเธนส์หัวเราะกันเมื่อหลายพันปีมาแล้ว นับเป็นวรรณคดีประเภทอมตะ ข้าพเจ้าขอเสนอแนะอย่างหนักแน่นให้อ่านคำแปลฉบับพิมพ์ ๒ เล่ม ของห้องสมุดบอห์น อะริสโตฟานีสเป็นนักแต่งบทละครผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งของกรีก ซึ่งเราสามารถอ่านบทประพันธ์ของเขาซ้ำแล้วซ้ำเล่าได้ และเมื่ออ่านทุกครั้งก็จะได้พบเห็นอะไรใหม่ๆ ด้วย ในบรรดาบทกลอนขบขันล้อมของกรีกนั้น มีคำแปลอยู่สำนวนหนึ่ง แม้จะเป็นสมัยปัจจุบัน ก็เกือบๆ จะเป็นฉบับคลาสสิกในภาษาอังกฤษ คือ ฉบับซึ่ง แลง (Lang) แปลจากบทกลอนของธีโอคริตัส^(๒) แม้เป็นหนังสือเล่มเล็กๆ แต่ก็มีค่าอย่างยิ่ง พวกท่านคงจะเห็นแล้วว่า ข้าพเจ้าได้อ้างถึงวรรณคดีของกรีกไว้เพียงน้อยเรื่อง แต่น้อยเรื่องเหล่านี้

(๑) Aristophanes เป็นกวีผู้สร้างบทกลอนชวนหัวและนักแต่งบทละครชาวกรีก มีชีวิตอยู่ในราวก่อน พ.ศ. ๕๘๓-๕๒๓

(๒) Theocritus เป็นกวีเลี้ยงสัตว์ในทุ่งหญ้าของกรีก สมัยศตวรรษที่ ๓ ก่อนคริสตศักราช

อาจมีความหมายใหญ่มาก สำหรับพวกท่านที่ควรจะใช้หนังสือเหล่านั้นโดยเฉพาะ บรรดาวรรณคดีกรีกรุ่นหลังๆ มา แม้เป็นเรื่องเกิดขึ้นในระยະที่อารยธรรมโบราณของกรีกเสื่อมทรมแล้ว แต่กียังมีวรรณคดีชั้นเยี่ยมที่โลกสนใจไม่จิดจางอยู่เรื่องหนึ่ง คือเรื่อง “ແຕ่ฟนิสและชโล” ที่ข้าพเจ้าได้พูดถึงมาข้างต้นแล้ว วรรณคดีเรื่องนี้ได้มีผู้แปลเป็นภาษาต่างๆ ในยุโรปทุกภาษา แต่ข้าพเจ้ามีความเสียใจที่จะกล่าวว่าฉบับที่แปลไว้ดีที่สุดที่นั่นมิใช่ภาษาอังกฤษ แต่เป็นภาษาฝรั่งเศส จำนวนของอามิโยต์(๑) เกี่ยวกับวรรณคดีลาติน เห็นไม่จำเป็นต้องนำมาพูดมากในที่นี้ มีคำแปลร้อยแก้วที่ดีมากอยู่ ๒ จำนวน คือ คำแปลของ เวอร์จิล (Vergil) และ ไฮราซ(๒) นอกจากนั้นที่จำเป็นต้องเรียนรู้ก็คือเรื่อง แอนิเอิด(๓) จำนวนคำแปลที่ดีที่สุดคือจำนวนของ โคนิงตัน(๔) ในหลักสูตรการศึกษาทั่วไปของพวกท่าน เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ที่จะหลีกเลี่ยงไม่เรียนอะไรๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องของนักเขียนและนักคิดลาตินคนสำคัญๆ มีหนังสือเรื่องอมตะที่พวกท่านอาจไม่ได้พบชื่อบ่อยนักอยู่เรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นหนังสือที่ทุกคนควรอ่าน คือเรื่อง “ลาทอง”

(๑) Amyot แปลไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๑๐๒

(๒) Horace เป็นกวีโรมันผู้มีชื่อเสียง (ก่อน พ.ศ. ๖๐๘-๖๑๑)

(๓) The Aenied เป็นบทกาศ ๑๒ เล่ม ที่เวอร์จิลแต่ง เป็นเรื่องการผจญภัยของแอนิอัส (Aeneas) ภายหลังกเสียเมืองตรอย (Troy) แล้ว เป็นนิทานโรมันที่กล่าวว่าแอนิอัสได้อพยพมาตั้งภูมิลำเนาอยู่ในเมืองลาติอุม (Latium) และเป็นวีรบุรุษต้นสกุลของชาวโรมัน

(๔) John Conington เป็นปราชญ์ทางวรรณคดีคลาสสิก ชาวอังกฤษ (พ.ศ. ๒๓๖๘-๒๓๕๓)

ของอะปุลโลัส(๑) เป็นเรื่องกล่าวไปในทางเสียดสี แต่
เป็นเรื่องนำพิศวงที่สุดที่เคยมีผู้เขียนไว้ นับเป็นเรื่องวรรณคดีของ
โลกมากกว่าเป็นเรื่องวรรณคดีของกาลเวลา เรื่องนี้มีคำแปลภาษาอังกฤษ
สำนวนดี

แต่นิยายโบราณของกรีก แม้จะมีความงามสละสลวยอย่าง
ไม่มีวันเสื่อมทรมาน ก็ยังมีความเกี่ยวพันกับวรรณคดีอังกฤษไม่
สนิทเท่านิยายทางศาสนาของอังกฤษโบราณ คือ นิยายทางศาสนา
ของเผ่าชนเชื้อชาติชาวเหนือ ซึ่งยังมีแทรกแซงอยู่ทั่วไป ในถ้อยคำ
สนทนาตลอดจนคำใช้เรียกชื่อวันประจำสัปดาห์(๒) นักศึกษา
วรรณคดีอังกฤษควรจะรู้เรื่องบางอย่างเกี่ยวกับนิยายของเผ่าชน
ชาวนอร์ส นิยายเหล่านั้นมีกึ่งด้วยความงามสละสลวย ซึ่งมีความ
งามแตกต่างอย่างประหลาดไปอีกแบบหนึ่ง และเต็มไปด้วยเรื่อง

(๑) Lucius Apuleius นักปรัชญาปลาโตนิค และนักวางทศิลป ชาวโรมัน สมัย
ก่อนคริสต์ศตวรรษที่ ๒ ผู้แต่งเรื่อง Golden Ass

(๒) คำที่ใช้เรียกชื่อวันในภาษาอังกฤษนั้นเป็นภาษาของชาวนอร์ส (Norse) เว้น
แต่ Saturday ซึ่งเป็นชื่อของเทพเจ้า Saturn คำ Tuesday มาจากชื่อ
ของเทพเจ้า Tiw ผู้เป็นเทพเจ้าของความกล้าหาญและสงครามของชาวนอร์ส
คำ Wednesday ก็มาจากชื่อเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่คือ Woden หรือ Odin
ผู้เป็นต้นกำเนิดของปัญญาและเป็นผู้อุปถัมภ์วัฒนธรรมและวีรชน คำ Thurs-
day ก็มาจากชื่อของ Thor ผู้เป็นเทพเจ้าแห่งสายฟ้า คำ Friday ก็มาจาก
ชื่อ Frigga ซึ่งเป็นนามของเจ้าแม่แห่งความรักและความงามผู้เป็นชายาของ
Odin และเป็นราชินีของมวลเทพเจ้า

ความนิยมเชื่อถือที่มีต่อวีรกรรมของนักรบอย่างสูงสุดเท่าที่เคยมีมา นับเป็นศาสนาแห่งอนุภาพและความกล้าหาญ บัดนี้ท่านก็มีหนังสือ บทกลอนของเผ่าชนชาวเหนือ อยู่ในห้องสมุดครบบริบูรณ์แล้ว ข้าพเจ้าหมายถึงหนังสือเรื่อง “Corpus Poeticum Boreali” (๑) นำเสียดายที่เราไม่มีฉบับเรื่อง สาคาส์และ เอ็คดาส์ (๒) ที่ดี ๆ ไว้ แต่เกี่ยวกับนิยายของกรีกที่รู้จักกันแพร่หลายนั้น มีฉบับแปลเป็น ภาษาอังกฤษเล่มเล็ก ๆ ที่สำคัญมากอยู่เล่มหนึ่ง ให้ข้อความสังเขป ไว้ทุกเรื่องที่เราท่านจำเป็นต้องรู้ ทั้งที่เกี่ยวกับศาสนาและวรรณคดีของเผ่าชนชาวเหนือ คือฉบับที่เรียกว่า Northern Antiquities ของมาเลต์ (๓) ท่านเซอร์ วอลเตอร์ สก็อตต์ (Sir Walter Scott) ได้ช่วยเหลือการแปลหนังสือเล่มเล็ก ๆ นี้อย่างมีค่าที่สุด กาลเวลา

- (๑) ที่ว่าเผ่าชนชาวเหนือนั้น หมายถึงเผ่าชนโบราณ มีชาวสแกนดิเนเวีย ชาวเกาะไอซ์แลนด์ ชาวเยอรมันและชาวอังกฤษ เป็นต้น ที่เคยอาศัยอยู่ในท้องที่ย่าน North Sea และเกาะ Iceland มาแต่โบราณกาล และบทกลอนที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของเผ่าชนเหล่านั้นก็คือ เรื่อง Corpus Poeticum Boreali เป็นคำกลอนในภาษาของเผ่าชนชาวเหนือ
- (๒) Sagas เป็นเรื่องนิยายหรือตำนานโบราณของชาวสแกนดิเนเวีย มีเนื้อเรื่องขัดขาวพิสดาร เล่าถึงเหตุการณ์ทางนิยายและประวัติศาสตร์ ส่วน Eddas นั้นแปลตามศัพท์ว่า คุณปู่ เป็นวรรณคดีชาวนอร์ส หรือชาวเกาะไอซ์แลนด์
- (๓) Paul Henri Mallet (พ.ศ. ๒๒๗๓-๒๓๕๐) นักประวัติศาสตร์และนักศึกษารื่องราวโบราณของสแกนดิเนเวีย ผู้แต่ง Northern Antiquities เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๓

ได้เป็นเครื่องพิสูจน์ค่าแปลเหล่านี้เป็นอย่างดียิ่ง บทนำของท่าน บิชอป เฟอร์ซี^(๑) หลายบทเป็นคำแปลแบบเก่า แต่มิได้ทำให้คุณค่าอันน่าตื่นตะลึงของหนังสือเรื่องนั้นค่อยลงไป ข้าพเจ้าคิดว่า เป็นหนังสือเล่มหนึ่งที่นักศึกษาทุก ๆ คนควรพยายามหาไว้เป็นสมบัติของตน

เกี่ยวกับหนังสือชิ้นเอกที่นับว่าสำคัญในสมัยปัจจุบัน ซึ่งมีผู้แปลจากภาษาอื่นมาเป็นภาษาอังกฤษนั้น ถ้าท่านสามารถอ่านในภาษาเดิมได้ ข้าพเจ้าขอแนะนำให้ท่านอ่านในภาษาเดิม ถ้าท่านสามารถอ่านเรื่องเฟาสต์ (Faust) ในภาษาเยอรมันของท่านเองได้ ก็ขออย่าอ่านฉบับแปลภาษาอังกฤษ ถ้าท่านอ่านเรื่องของไฮน์ (Heinrich Heine) ในภาษาเยอรมัน หรือคำแปลร้อยแก้วในภาษาฝรั่งเศสที่ท่านเจ้าของเป็นผู้ตรวจแก้ไขได้ คำแปลเป็นร้อยกรองในภาษาอังกฤษ (ซึ่งมีหลายสำนวน) ก็ไม่มีประโยชน์แก่พวกท่าน แต่ถ้าเรื่องเฟาสต์ในภาษาเยอรมันยากเกินไป จงอ่านสำนวนร้อยแก้วของเฮวาร์ด^(๒) ที่ค็อกเตอร์ บุชไฮม์ (Buchheim) แก้ไขไว้ เฟาสต์เป็นหนังสือซึ่งเราควรซื้อเก็บไว้อ่านหลาย ๆ ครั้งในชีวิต สำหรับเรื่องของไฮน์นั้น ท่านผู้นี้เป็นกวีผู้ยิ่งใหญ่ของโลกผู้หนึ่ง แต่ฉบับ

(๑) Thomas Percy (พ.ศ. ๒๒๖๕-๒๓๓๔) เป็นกวีชาวอังกฤษและเป็นบิชอป เป็นบรรณาธิการหนังสือ Reliques of Ancient Poetry และเป็นผู้แปล Northern Antiquities

(๒) Abraham Hayward นักเขียนชาวอังกฤษ มีชีวิตอยู่ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๔๔-๒๔๒๓ เป็นผู้หนึ่งที่ได้แปลเรื่องเฟาสต์ เป็นภาษาอังกฤษ และ Buchheim เป็นผู้ตรวจแก้ไข

คำแปลเป็นอังกฤษเสียความสำคัญไปมาก ข้าพเจ้าจึงเพียงแต่เสนอ
แนะให้ท่านอ่านสำนวนคำแปลในภาษาฝรั่งเศส ส่วนคำแปลใน
ภาษาอังกฤษ ทั้งของเบรานิ่ง ทั้งของลาซารัส^(๑) และของคนอื่น ๆ
สำนวนอ่อนไปมาก เมื่อหลายปีมาแล้ว มีผู้นำคำแปลสำนวนดีมาก
ของ ไฮน์ ทั้งชุดลงในหนังสือแมกกาซีนแบล็ควูด (Blackwood's
Magazine) เข้าใจว่ายังไม่ได้รวมพิมพ์ขึ้นเป็นเล่ม สำหรับท่าน
คันเต^(๒) ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าย่หรือยกรองของท่านในภาษาอื่นจะ
ซาบซึ้งถึงใจผู้อ่านหรือไม่ นอกจากภาษาอิตาลีซึ่งเป็นภาษา
ของท่านคันเต และพวกท่านจะต้องเข้าใจให้ดีกว่า ท่านคันเตนั้นเป็น
กวีผู้หนึ่งที่เขานิยมกันมากในยุคกลาง (Middle Ages) ของยุโรป
บรรดานักประพันธ์บทละครชาวฝรั่งเศสนั้น คนสำคัญที่พวกท่าน
จะต้องศึกษาก็คือ ท่านโมลิแยร์^(๓) ซึ่งมีความสำคัญ ถ้าจะเป็น
อันดับสอง ก็เพียงแต่เป็นอันดับรองลงจากท่านเซ็กสเปียร์เท่านั้น
โปรดอย่าอ่านเรื่องของท่านโมลิแยร์ในฉบับแปลไม่ว่าในภาษาใดๆ
ข้าพเจ้าจะขอพูดตรง ๆ ว่า คนที่ไม่สามารถอ่านเรื่องของท่านใน

(๑) Emma Lazarus พ.ศ. ๒๓๕๒-๒๔๓๐ กวีหญิงชาวอเมริกันเชื้อชาติยิว

(๒) Dante Alighieri กวีผู้มีชื่อเสียงชาวอิตาลี พ.ศ. ๑๘๐๘-๑๘๖๔

(๓) คำว่า Molière เป็นนามปากกาที่ใช้ในการประพันธ์บทละคร ชื่อจริงของ
ท่าน คือ Jean Baptiste Poquelin ท่านเป็นทั้งนักประพันธ์บทละคร
และนักแสดงผู้มีชื่อเสียงของฝรั่งเศส และเป็นนักเขียนบทละครประเภท
หัตถาภกรรมผู้ยิ่งใหญ่ที่สุด ท่านมีชีวิตอยู่ระหว่าง พ.ศ. ๒๑๖๕-๒๒๑๖

ภาษาฝรั่งเศส อาจมองไม่เห็นความสำคัญในบทประพันธ์ของท่าน
ก็ได้ คำแปลในภาษาอังกฤษไม่อาจช่วยให้เห็นได้ดังสติปัญญา
อันลึกซึ้งสุขุมของท่านโมลิแยร์

เกี่ยวกับวรรณคดีอังกฤษ ข้าพเจ้าได้พยายามชี้แจงมาแต่
ตอนต้นในคำบรรยายของข้าพเจ้าแล้ว เพื่อให้พวกท่านรู้จักหนังสือ
๒-๓ เล่ม ที่นับเข้าในวรรณคดีของโลก จึงไม่จำเป็นจะต้องนำมา
กล่าวซ้ำในที่นี้อีก อย่างไรก็ดี ข้าพเจ้าอยากจะขอให้ท่านทั้งหลาย
ได้ระลึกถึงหนังสือเรื่อง *Morte Arthur* ของท่านเซอร์โทมัส มะ-
ลอรี(๑) อีกสักครั้ง ซึ่งนับเป็นหนังสือมีคุณค่าดีพิเศษ เป็นหนังสือ
เรื่องหนึ่งในจำนวนน้อยเรื่องที่พวกท่านควรซื้อเก็บไว้อ่านบ่อย ๆ
แสดงถึงจิตใจในความเป็นอัศวินที่มีอยู่ในหนังสือเรื่องนั้น ข้าพเจ้า
ไม่จำเป็นต้องบอกแก่พวกท่านว่าจิตใจแห่งความเป็นอัศวินนั้น มี
ความสัมพันธ์กับวรรณคดีอังกฤษสมัยปัจจุบันลึกซึ้งเพียงใด ข้าพ-
เจ้าจะไม่เสนอแนะให้พวกท่านอ่านหนังสือของมิลตัน(๒) นอกจาก
ว่าพวกท่านต้องการจะศึกษาความรู้ทางภาษาเป็นพิเศษ คุณค่าทาง
ภาษาในบทประพันธ์ของมิลตันมีมูลฐานมาจากภาษากรีกและลาติน

(๑) Sir Thomas Malory ผู้แต่งนิยายเรื่องกษัตริย์อาร์เธอร์ ท่านเกิดราว
พ.ศ. ๑๕๓๓ และตายภายหลัง พ.ศ. ๒๐๑๓

(๒) John Milton พ.ศ. ๒๑๕๑-๒๒๑๓

ส่วนคำประพันธ์ประเภทบทขับกล่อม (Lyric) ของท่านเป็นอีกเรื่องหนึ่ง เป็นบทประพันธ์ที่ควรศึกษา ขอกล่าวเป็นทางเสนอแนะอีกสักนิด ข้าพเจ้าคิดว่าพวกท่านทุก ๆ คน ควรจะมีหนังสือของท่านเช็กสเปียร์ ฉบับดี ๆ ไว้ และพยายามอ่านให้ตลอดสักปีละครั้ง ในครั้งแรก ๆ ท่านไม่ต้องใส่ใจว่าจะเข้าใจถ้อยคำทุกประโยคหรือไม่ แต่ในวันต่อ ๆ มา ท่านอาจรู้เรื่องได้ดี ข้าพเจ้าเชื่อว่า ถ้าพวกท่านปฏิบัติตามคำแนะนำดังกล่าวนี้ พวกท่านจะเห็นเช็กสเปียร์เป็นผู้ยิ่งใหญ่ยิ่งขึ้น ๆ ทุกครั้งที่ท่านอ่านบทประพันธ์ของเช็กสเปียร์แล้วในที่สุด ท่านเช็กสเปียร์จะค่อย ๆ คลบบังตาลให้เกิดอาณูภาพอันเข้มแข็งและสดชื่นแก่พวกท่านที่จะนำมาใช้เป็นแนวความคิดและสร้างความรู้สึกรักของตนให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป แม้คนที่ไม่ต้องการเป็นนักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ก็ยังพากันอ่านบทประพันธ์ของท่านเช็กสเปียร์และความจริงที่เกิดจากการอ่านบทประพันธ์ของท่านเช็กสเปียร์ ก็อาจนำมาใช้ในการอ่านหนังสือที่ยิ่งใหญ่ขึ้นรอง ๆ ของโลกทุกเรื่องลงมาได้ด้วย ท่านจะได้พบความจริงดังกล่าวนี้นี้ในเรื่องเฟาสต์ของท่านเกอเต้ด้วย และได้พบตลอดไปในบทกลอนตอนที่ดีที่สุดของท่านโฮเมอร์ (กวีกรีกโบราณ) ด้วย และมีอยู่ตลอดไปจนในบทละคอนที่ดีที่สุดของท่านโมลิเอร์ มีอยู่ในบทร้อยกรองของท่านกันเต และมีอยู่ทั้งในกัมภีร์ไบเบิลฉบับภาษาอังกฤษด้วย เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงมาคิดเห็นว่าไม่สามารถสรุปข้อสังเกตใด ๆ ตาม

ที่บรรยายมานั้น ได้ดีไปกว่านำเอาคำแนะนำแม่จะโบราณอยู่สัก
หน่อย แต่เป็นคำแนะนำดีที่สุดที่จะให้แก่ผู้อ่านหนุ่ม ๆ สาว ๆ
กล่าวคือ “เมื่อท่านได้ยืนยันว่าการพิมพ์เผยแพร่หนังสือเรื่องใหม่
ขอให้ท่านอ่านหนังสือเรื่องเก่า”

๒๖ มีนาคม ๒๕๑๑

ଶ୍ରୀମାତମାୟାପ୍ରାଣୀ

สมาคมวรรณคดี

ธนิต อยู่โพธิ์

แปลและเรียบเรียง

จาก NOTE UPON THE ABUSE AND THE USE OF LITERARY
SOCIETIES

ของ

Lafcadio Hearn

โดยที่ข้าพเจ้าได้ถูกขอร้องในโอกาสต่าง ๆ ขอให้แสดงความ
คิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของสมาคมวรรณคดี ตลอดจนขอร้อง
ให้ร่วมงานบางอย่างของสมาคม ข้าพเจ้าจึงคิดเห็นว่า ถ้าจะมีคำ
บรรยายสั้น ๆ เกี่ยวกับเรื่องก่อตั้งสมาคมวรรณคดีตามความคิดเห็น
ของข้าพเจ้า ก็น่าจะอำนวยความสะดวกแก่พวกท่านทั้งหลาย เรื่องที่
ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไปนี้ ไม่จำเป็นที่ท่านทั้งหลายจะเห็นด้วย แต่
เชื่อว่าความคิดเห็นของข้าพเจ้าจะมีประโยชน์ เพราะมิใช่แต่เป็น
เรื่องประสบการณ์ของข้าพเจ้าเองเท่านั้น แต่เป็นประสบการณ์

และเป็นคำสอนของท่านผู้เป็นปราชญ์จริง ๆ ขอเริ่มต้นกล่าวถึง
สมาคมวรรณคดีที่มีอยู่เป็นอันมากในปัจจุบัน ซึ่งข้าพเจ้าเชื่อว่า
สมาคมเช่นกล่าวนี้อาจเป็นอันตรายอย่างยิ่งแก่เยาวชนผู้มีสติ
ปัญญา

มีหลักการทั่วไปอยู่ข้อหนึ่ง โดยเฉพาะหลักการที่ท่าน
เฮร์เบิร์ต สเปนเซอร์ (๑) ได้กล่าวยืนยันไว้ในเรื่องสังคม
วิทยา (Sociology) ของท่าน ซึ่งอาจนำมาใช้แก่วงการวรรณคดี
ได้ ตลอดจนใช้แก่วงการเศรษฐกิจทางการเมือง หรือวงการ
อุตสาหกรรมด้วย หลักการดังกล่าวนี้ ก็คือ งานใดที่บุคคลแต่
ละคนสามารถทำได้ดีที่สุด งานนั้นไม่ควรจะพยายามทำเป็นงาน
สมาคม เว้นเสียแต่จะขอให้สมาคมรับรองผลงานของบุคคล
พวกท่านก็ย่อมทราบกันอยู่แล้วว่า นักสังคมวิทยามีได้ท้อถอย
ที่จะชี้ให้เห็นอยู่แล้วว่า ในเรื่องการทำงานระหว่างบริษัทเอกชน
กับงานของรัฐบาลนั้น บริษัทเอกชนย่อมทำงานได้ดีกว่าอย่างไม้อาจ
เปรียบเทียบได้ อันที่จริง สมาคมใหญ่ ๆ ย่อมจะมีปัญหาทางสังคม
เกี่ยวกับการแข่งขันกัน แต่นั่นเป็นเรื่องนอกขอบเขตที่ข้าพเจ้าจะ
กล่าวถึง ข้าพเจ้าไม่ประสงค์จะกล่าวถึงปัญหาทางสังคมเหล่านั้น
เพียงแต่จะขอเตือนให้ท่านทั้งหลายระลึกไว้ว่า หลักการทั่วไปที่
กล่าวนั้นอาจนำมาใช้ได้แก่การงานของมนุษย์ทุกแบบ การร่วม

(๑) Herbert Spencer (พ.ศ. ๒๓๖๓-๒๔๔๖) เป็นนักปรัชญา

แรงกันทำงาน อาจมีประโยชน์เฉพาะในเรื่องงานที่เกินกำลังของบุคคลคนเดียวจะทำให้สำเร็จได้ ถ้าไม่สามารถทำได้สำเร็จ การร่วมแรงเช่นนั้นมักจะก่อให้เกิดผลเสียหาย หรือมักจะเป็นการเหนี่ยวรั้งการทำให้สำเร็จ เหตุผลประการหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็คือ การร่วมกันทำงานชนิดง่าย ๆ ไม่เหมาะแก่ความเป็นอิสระในการใช้ความคิดและการกระทำส่วนตัว ถ้าท่านทำงานร่วมกับหมู่คณะ ท่านจะต้องพยายามดำเนินตามความคิดความเห็นของหมู่ชนส่วนใหญ่ ท่านจะต้องทำงานให้ประสานสอดคล้องกับผู้ที่เกี่ยวข้อง กับตัวท่าน อาการเช่นนี้ก็พอจะชี้ให้เห็นได้แล้วว่าไม่เป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งแก่ความคิดริเริ่มในทางสร้างสรรค์วรรณคดี เรายังมีเหตุผลที่จะชี้ให้ท่านเห็นต่อไปอีก

แต่ก่อนอื่น ข้าพเจ้าขอให้ข้อสังเกตไว้ว่า เราจะต้องไม่ตำหนิสมาคมวรรณคดีทุกชนิดโดยขาดความพินิจพิจารณา เพราะสมาคมวรรณคดีบางชนิดก็มีประโยชน์มากและดำเนินงานสำคัญ ๆ ทางวรรณคดีที่เอกชนไม่สามารถทำได้ ให้สำเร็จลุล่วงไป ตัวอย่างเช่น ในประเทศอังกฤษ ได้มีผู้ตั้งสมาคมขึ้นเพื่อตรวจสอบชำระ และจัดพิมพ์เผยแพร่ตำราเก่า ๆ ที่มีคุณค่า มี **สมาคมตำราของอังกฤษสมัยก่อน** (The Early English Text Society) เป็นต้น และบางทีจะมีสมาคมทำนองนี้อีกนับจำนวนสิบ บุคคลคนเดียวไม่สามารถทำงานของสมาคมแบบนี้ให้สำเร็จได้ ไม่ว่าจะเป็นงาน

ของสมาคมเปอร์ซีเท็กต์ (The Percy Text Society) หรืองาน
ของสมาคมอื่นๆ นับสิบ ๆ สมาคม ท่านทั้งหลายคงเคยได้ยินชื่อ
มาแล้ว งานเช่นกล่าวนี้นี้ต้องการเงินเป็นจำนวนมาก ต้องการ
แรงงานมากมาย เกินกว่าความสามารถของบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดแต่คน
เดียวจะทำได้ ในกรณีเช่นว่านี้ จะต้องอาศัยคนเป็นจำนวนร้อย ๆ
บริจาคเงินอุดหนุนในการทำงาน และจะต้องหาทางให้นักปราชญ์
นับตั้งสิบ ๆ คน สามารถร่วมกันทำงานไปในด้านเดียว ถ้าจะพูด
ว่า สมาคมชนิดนี้ หาที่มีคุณประโยชน์เยี่ยงยอใดไม่ อาจเป็นคำพูด
ที่เขลาไปก็ได้ เพราะเป็นสมาคมที่ทำอะไรซึ่งบุคคลคนเดียวไม่
สามารถจะทำได้ จึงมีประโยชน์อยู่

อนึ่ง บรรดาสมาคมที่ก่อตั้งกันขึ้นในวิทยาลัยและมหา-
วิทยาลัยทั้งหลาย โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะกระตุ้นงานวรรณคดี
หรือการโต้วาที หรือ งานการเริ่มต้นอื่นใดเกี่ยวกับศิลปแห่งการ
ประพันธ์หรือสุนทรพจน์นั้น นับเป็นสมาคมที่จะต้องยกย่องสนับสนุน
โดยแท้ ที่ว่า จะต้องยกย่องสนับสนุน ก็เพราะเป็นสมาคมที่
กระตุ้นและชักจูงผู้แรกเริ่มหัด ให้ทำสิ่งซึ่งถ้าเขาไม่มีความเชื่อมั่น
ในตัวเองและไม่มีการสนับสนุนแล้ว เขาจะไม่พยายามทำ มีนัก
ศึกษาเป็นจำนวนมากที่จะต้องค้นหาให้พบความสามารถของตนเอง
เสียก่อน ไม่เลือกว่าในด้านการกล่าวสุนทรพจน์หรือการประพันธ์
บทกลอน หรือการแต่งนวนิยาย การค้นพบความสามารถดังกล่าว

นี้ จำต้องอาศัยการกระตุ้นเตือนซึ่งสมาคมที่มีอยู่ในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยของเขาก่อให้เกิดขึ้นก่อน โดยปรกติ นักศึกษามักจะคิดเสียว่าตัวเองไม่สามารถทำสุนทรพจน์ได้ แต่ในวันหนึ่ง อาจมีเหตุขัดกับความคิดเห็นเดิมของตน เมื่อได้พบว่า มีมติของพวกเพื่อนนักศึกษาด้วยกันบังคับให้เขาต้องทำสุนทรพจน์ และปรากฏผลเป็นข้อพิสูจน์ขึ้นมาว่า เขาสามารถทำสิ่งที่เคยคิดฝันไว้ว่าทำไม่ได้นั้น ได้ดีกว่าคนอื่น ๆ เสียด้วย ในงานด้านอื่นอีกหลายด้านก็เช่นกัน ความพากเพียรพยายามครั้งแรกเป็นสิ่งสำคัญ พวกมากจะผลักดันให้เราทำสิ่งทั้งหลาย และในกรณีเช่นนี้ อิทธิพลของพวกมากจะพัฒนาพลังส่วนบุคคล แต่ข้าพเจ้าก็ยังจะขอกล่าวไว้ว่า ประโยชน์ของสมาคมเช่นกล่าวนี้นี้ได้เริ่มขึ้นและสิ้นสุดลง เพียงเป็นงานกระตุ้นผลักดันเท่านั้น มีสมาคมแปลกๆ ชนิดนี้อยู่ในวิทยาลัยใหญ่ ๆ และในมหาวิทยาลัยทุกแห่งทั่วโลก และสมาคมเหล่านั้นได้ช่วยพัฒนาสติปัญญาขึ้นแรกเริ่ม และส่งเสริมให้ความกระตือรือร้นทางวรรณคดีและศิลปเติบโตขึ้น แต่สมาคมแบบนั้น แม้ที่นับว่าเป็นสมาคมที่ดีที่สุด ก็มิได้มีผลผลิตสิ่งใด ๆ ที่สำคัญและใหญ่ยิ่งขึ้นไว้มิได้เลย สมาคมเหล่านั้นทำงานตามเนื้อหา มีตัวอย่างสิ่งที่ดีที่สุดซึ่งพวกนักศึกษาในมหาวิทยาลัยใหญ่ ๆ ของอังกฤษพิมพ์เผยแพร่ออกมา ก็มักจะเป็นเรื่องของผลงานที่ยังไม่ถึงขนาดเสียเสมอไป

เมื่อจิตใจของบุคคลเราแย้มขยายเติบโตขึ้นแล้ว นับแต่นั้นมา อิทธิพลของสมาคมก็จะหยุดอำนาจประโยชน์ ซึ่งมีท่าทีจะเป็นอันตรายเสียด้วยซ้ำ มติทางสังคม ชนิดเดียวกันนั่นเอง ที่เคยบังคับผลักดันให้เกิดความพากเพียรพยายามในขั้นแรก ๆ นั้น เมื่อถึงขั้นคงที่แล้ว ถ้าจะขึ้นให้ผลักดันต่อไป ก็จะกลายเป็นขัดขวางต่อการเจริญเติบโตต่อไป (ของจิตใจ) การกระตุ้นเตือนในขั้นแรกนั้น ถ้าจะเปรียบก็คล้ายกับมีเสียงชักชวนบางอย่าง เช่นว่า “จงพยายามแสดงให้เห็นว่า ท่านเองเป็นคนฉลาดเช่นเดียวกับพวกเรา” แต่ครั้งต่อมา มติของสังคม เช่นเดียวกัน อาจเผยออกมาอีกเป็นขั้นที่ ๒ ว่า “ท่านจะต้องไม่เป็นคนคิดเห็นให้ผิดปรกติ และจะต้องไม่คิดเห็นอะไรให้แตกต่างจากพวกเรามากนัก ถ้าท่านคิดเห็นแตกต่างออกไป โปรดอย่าแสดงความคิดเห็นของท่านออกมา เพราะจะไม่ใช่ความคิดเห็นที่เหมาะสม ” จึงขอเน้นเรื่องนี้ไว้ให้ทราบด้วย แต่ประโยคคำพูดแบบขั้นที่ ๒ นั้น ความจริงเป็นประโยคที่โลกเขาใช้พูดถึงสติปัญญาขั้นริเริ่มทุกชนิด โลกยังไม่มีใจเผื่อแผ่กว้างขวางพอ ยังไม่เห็นคุณค่าพอ ดังเช่นสมาคมวรรณคดีของวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยทั้งหลาย มองเห็นประชามติอยู่เหนือสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ประชามติเป็นผู้พิทักษ์รักษาเกือบในทุกทิศทุกทางที่ผู้มีสติปัญญาขั้นริเริ่มมุ่งหมายไว้ ว่า

โดยสัญญาอนุญาตแล้ว ประชาคมพยายามทุกทางที่จะขัดขวางมิให้
กระแสดความคิดและการกระทำตามแบบแผนเก่า ๆ ต้องสูญสลาย
ไป สมาคมที่เติบโตแล้วไม่เลือกว่าชนิดและขนาดใด เป็นที่เชื่อได้
แน่ที่จะต้องแสดงประชาคมคือออกมาในรูปที่เข้มแข็ง เพราะฉะนั้น
ประชาคมจึงกล่าวว่าจะแสดงออกมาเป็นพลังบีบบังคับมากกว่า
พลังทางพัฒนา อย่างไรก็ตาม ความมีอิสระทางวรรณคดีและการ
กระตุ้นเตือนแก่กันและกัน ในสมาคมวรรณคดีเหมาะสมอย่างยิ่ง
แต่สำคัญอยู่ที่จำนวนสมาชิกของสมาคม ข้าพเจ้าขอกำหนดสมาชิก
ไว้เป็นจำนวนอย่างต่ำ ท่านจะรู้สึกประหลาดใจที่ข้าพเจ้ากำหนด
จำนวนไว้ต่ำมาก แต่คิดว่าสมาคมวรรณคดีแบบที่ข้าพเจ้าพูดถึงนี้
ไม่ว่าในกาลใดสมัยใด ไม่ควรจะมีสมาชิกเกินกว่า ๒ หรือ ๓ คน
การที่บุคคล ๓ คนมาร่วมงานกันนั้น ได้พิสูจน์กันแล้วว่า อาจ
เป็นไปได้ ทั้งก่อให้เกิดประโยชน์ด้วย สมาคมใดที่มีขนาดใหญ่ขึ้น
และมีสมาชิกถึง ๔ คน ข้าพเจ้าอยากจะคิดว่าเป็นอันตราย และ
การที่บุคคล ๓ คน เข้าร่วมงานกันนั้น ควรจะเป็นการร่วมงาน
ของบุคคลผู้มีความคิดเห็นต่างกัน มิใช่มีความคิดเห็นเหมือนกัน
การที่ภราดรภาพจะยั่งยืนอยู่ได้ น่าจะอยู่ที่มีความเห็นอกเห็นใจกัน

มิใช่อยู่อันเดียวกัน หรืออยู่ที่มีความคิดความเห็นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่ตามปกติ ก็ย่อมจะมีคำถามตามมาว่า “เราจะเรียกภราทรภาพของบุคคล ๓ คนว่าสมัคมวรรณคดีได้หรือไม่?”

ขอตอบว่า “บางที่จะเรียกไม่ได้” และข้าพเจ้ายังเชื่อมั่นอยู่ว่า การที่บุคคลหลายคนเข้าร่วมงานกันเป็นกลุ่มใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นแบบใด ถ้าเพื่อวัตถุประสงค์ในทางสร้างสรรค์วรรณคดีแล้ว จะไม่ทำสิ่งใด ๆ ให้สำเร็จลุล่วงได้เลย และไม่ควรจะก่อตั้งขึ้นด้วย วันแต่จะมุ่งหมายเพื่อขอรับความช่วยเหลือทางด้านการเงิน ทำไมจึงกล่าวเช่นนั้น ข้าพเจ้าจะพยายามอธิบายต่อไป

ความซ้ำซ้อนของบรรดานักวรรณคดีอาชีพทั้งหลาย มักจะชี้ให้เห็นว่า เพื่อประจักษ์ความจริงในสิ่งที่สูงขึ้นไป มีทางเดียว มีพลังเดียวเท่านั้นที่เขาสามารถใช้เป็นแนวทางช่วยเหลือกันและกันได้ อย่างแท้จริง สิ่งนั้นคือ มิตรภาพและความเห็นอกเห็นใจกัน เพราะมีมิตรภาพ เพราะมีความเป็นมิตรอันแท้จริง พึงง่าย ๆ ก็คือ เมื่อคนเรามีความเป็นกันเองเสียแล้ว เราจะยอมรับเอาเสรีภาพอันสมบูรณ์ระหว่างใจต่อใจ ยอมรับความตรงไปตรงมาอย่างสมบูรณ์ ยอมรับความเข้าใจกันและกันอย่างเพียบพร้อม และเพราะเหตุนั้น คนเราจึงยอมรับเอาความเห็นอกเห็นใจกันอย่างสมบูรณ์ได้ แต่ธรรมชาติของมนุษย์นั้น แม้ในพวกที่มีจิตใจ

ร่วมกัน ก็มักจะปรากฏว่า มิตรภาพอันสมบูรณ์ ไม่ค่อยจะแผ่
กระจายออกไปสู่บุคคลจำนวนมาก มีสุภาชิตสเปนอยู่บทหนึ่ง ที่
จะนำมาอ้างประกอบคำกล่าวนี้ได้ดี สุภาชิตบทนั้นมีความว่า

บุคคลคนเดียว	ไม่เป็นบริษัท
ร่วมกันสองคน	เป็นบริษัทของพระเจ้า
ร่วมกันสามคน	เป็นบริษัท (ของมนุษย์)
แต่ร่วมกันถึงสี่คน	เป็นบริษัทของปีศาจ

แม้ว่าสุภาชิตบทนี้จะดูเป็นคำขบขัน แต่ก็เป็นสุภาชิตที่
กล่าวไว้อย่างฉลาดจริง ๆ เช่นเดียวกับสุภาชิตสเปนส่วนมาก แสดง
ว่า มิตรภาพของบุคคลเกินกว่าสามคนขึ้นไปเป็นสิ่งที่ทำได้ยากยิ่ง
เมื่อบุคคลสี่คนร่วมกันเป็นบริษัท ผลที่เกือบจะแน่นอนก็คือ ความ
คิดเห็นและความรู้สึก แตก แยกกัน เมื่อมีปัญหาขัดแย้งเกิดขึ้น
สองคนจะ ร่วมกันโต้แย้งต่อคนหนึ่ง หรือร่วมกันโต้แย้งต่ออีก
สองคน ข้าพเจ้าเชื่อว่า โดยประสบการณ์ของพวกท่านเอง ท่านก็
จะต้องยอมรับอยู่แล้วว่าเรื่องนี้เป็นความจริง ตามเหตุการณ์ที่
ปรากฏตลอดมา สโมสรวรรณคดีที่สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ทาง
วรรณคดีที่แท้จริงของพวกบุคคลชั้นสูงนั้น ถ้าตั้งอยู่บนมูลฐานแห่ง
มิตรภาพและความเห็นอกเห็นใจกัน ก็อาจอำนวยความสะดวกและคง

ทนาย(๑) และมิตรภาพกับความเห็นอกเห็นใจกันที่มีคุณค่านั้น
ไม่อาจจะหวังได้จากการรวมกันเกินกว่า ๓ คน

บางที่ท่านคงจะนึกได้ถึงสมาคมที่มีชื่อว่า ภราดรภาพ ปรี-
ราฟาเอล (Pre - Raphaelite Brotherhood) และสมาคมอื่นๆ มี

(๑) สโมสรและสมาคม เช่นกล่าวนี เคยเกิดและมีขึ้นในประเทศไทยหลายครั้ง
เหมือนกัน เช่น

๑. วรณคดีสโมสรในรัชกาลที่ ๖

ตั้ง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดตั้งวรณคดีสโมสร
ขึ้น เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ โดยออกพระราชกฤษฎีกาตั้งขึ้น
เป็นวรณคดีสโมสร มีประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๑ วันที่ ๒
สิงหาคม ๒๔๕๗ หน้า ๓๐๕

เลิก สลายตัวโดยปริยายเมื่อรัชกาลที่ ๖ สวรรคต

(หนังสือราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๑ วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๔๕๗)

๒. สมาคมวรณคดี

ตั้ง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อครั้ง
ทรงดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสภา ทรงจัดตั้งสมาคมวรณคดีขึ้น เมื่อ
พ.ศ. ๒๔๖๔ มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับวรณคดีสโมสรในรัชกาลที่ ๖ ได้
ออกหนังสือแถลงการณ์ของสมาคมประจำเดือน เรียกว่า “บันทึกของสมาคม
วรณคดี”

เลิก สลายตัวไปโดยปริยายเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕

(บันทึกของสมาคมวรณคดี เล่ม ๑, ๒)

๓. วรณคดีสมาคมแห่งประเทศไทย

ตั้ง จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้ให้กำเนิดและจัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่
๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้ออกนิตยสารของสมาคมชื่อ “วรณคดีสาร”
โดยมีพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพังศ์ประพันธ์เมื่อทรงพระยศเป็น พระ
วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร ทรงเป็นบรรณาธิการ

เลิก สลายตัวไปภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒

เรื่องราวพิสดารเกี่ยวแก่สมาคมเหล่านั้นอยู่มาก แต่ก็ปรากฏว่า
สมาคมเหล่านั้น คงมีไว้แต่ชื่อมากกว่าจะเป็นสมาคมจริง ๆ
สมาคมปรี — ราฟาเอล มีเพียงกลุ่มละ ๓ คน กลุ่มเหล่านี้จะมี
การติดต่อกันเพียงนาน ๆ ครั้ง ยิ่งกว่านั้น มีสิ่งที่ผูกพันให้กลุ่ม
๓ คนนั้น ๆ ติดต่อเชื่อมโยงกันก็เฉพาะเมื่อมีความจำเป็นทางธุรกิจ
เท่านั้น ข้าพเจ้าเชื่อว่า พวกท่านคงจะได้ทราบตามประวัติวรรณคดี
อังกฤษอยู่แล้วว่า คนใหญ่คนโตที่มีชื่อเสียงเกือบทุกคน เป็นคน
ชอบทำงานตามลำพัง และเป็นคนมีเพื่อนน้อยอย่างน่าประหลาด
ข้าพเจ้าคิดไม่ออกว่า จะมีทางหนึ่งทางใดที่การร่วมงานกันทาง
วรรณคดี จะสามารถก่อให้เกิดประโยชน์จริงจิ่งต่อผู้ทำงานทาง
วรรณคดีจริง ๆ นอกจากในทางที่ข้าพเจ้าได้ชี้แจงมาแล้ว

บางที่ท่านพอจะรำลึกได้ว่า ในประเทศอังกฤษและ
อเมริกันนั้น มี “สมาคมวรรณคดี” นับด้วยพัน ๆ เกือบทุกเมือง
มีสมาคมวรรณคดีบางชนิด ข้าพเจ้าได้สังเกตเห็นว่า แม้ในเมือง
โยโกฮาม่าและเมืองโกเบ (ในประเทศญี่ปุ่น) ก็มีพวกพ่อค้าชาว
ต่างประเทศได้ตั้ง “สมาคมวรรณคดี” (Literary Society) ขึ้น
ที่ว่าเป็นสมาคมวรรณคดีก็เพราะเขาเรียกไว้เช่นนั้น สมาคมเช่นนั้น
ก่อตั้งกันขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์อย่างใด นักศึกษาทั่ว ๆ ไปคงไม่ได้
คิดถึง เขาก่อตั้งขึ้นเพื่อความประสงค์ทางสังคมโดยตรง เพื่อ

ชักนำชายหนุ่มหญิงสาวให้มาพบกัน เพื่อให้บิดามารดามีโอกาสให้ลูกสาวของตนได้แต่งงาน เพื่อให้ให้นักดนตรีหรือกวีชั้นย่อม ๆ หรือนักหนังสือพิมพ์ที่มีคนนิยม ได้รับอิทธิพลทางสังคมนิดหน่อย มีบรรเลงดนตรีเล็ก ๆ น้อย ๆ มีสุนทรพจน์นิดหน่อย มีเรื่องบรรยายซ้ำ ๆ ซาก ๆ มาก แล้วก็มีคำแนะนำแต่ละคนให้รู้จักกันเป็นส่วนมาก และมีซุบซิบทางสังคมเป็นส่วนมากด้วย นี่ — คือเรื่องของสมาคมวรรณคดีชนดั่งกล่าว แต่ที่ข้าพเจ้ากำลังกล่าวนี้มุ่งหมายจะกล่าวถึงบุคคลที่สูงกว่านั้น กำลังกล่าวถึงบุคคลที่ได้รับการศึกษามาแล้ว โดยเหตุที่บุคคลในมหาวิทยาลัยจะต้องยึดวรรณคดีเป็นหลักอย่างจริงจัง ไม่อาจใส่ใจในเรื่องที่ไร้ความหมาย เช่นที่ข้าพเจ้ากล่าวมาข้างต้น นักวรรณคดีที่แท้จริงจึงไม่ควรพาตัวเองเข้าไปพัวพันกับสมาคมชนิดที่กล่าวแล้ว

คราวนี้ จะขอกล่าวสรุปเรื่องต่อไป บรรดาสมาคมวรรณคดีที่แท้จริง เช่นสมาคมวรรณคดีที่ก่อตั้งขึ้นในมหาวิทยาลัยทั้งหลาย และบางที่ก็ก่อตั้งขึ้นนอกมหาวิทยาลัยด้วย สมาคมวรรณคดีเหล่านี้มีประโยชน์ที่จะช่วยบุคคลทั้งหลายให้ก้าวขึ้นสู่ **ระดับสาธารณะ (General Level)** “ระดับสาธารณะ” ที่กล่าวนี้ หมายถึง ระดับปานกลาง (**Mediocrity**) มิได้หมายถึงสิ่งใดอื่น แต่นักศึกษาหนุ่ม ๆ สาว ๆ หรือบุคคลผู้เยาว์ที่มีความคิดฝันเบื้องต้น จะต้องขึ้นสู่ระดับปานกลางเสียก่อน แล้วจะต้องพยายามฝึกตนให้ก้าวหน้าเตบโต

ต่อไป เพราะเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงกล่าวว่า สมาคมแบบนี้ย่อมจะให้
การผลักดันอันมีคุณประโยชน์แก่พวกคนหนุ่มคนสาว แต่ — ถึงแม้
ว่าสมาคมดังกล่าวนี้จะช่วยให้พวกท่านก้าวขึ้น สู่ระดับสาธารณะ ได้
ก็จะไม่ช่วยให้พวกท่านก้าวขึ้นไปเหนือกว่านั้น เพราะฉะนั้น บุคคล
ผู้บรรลุถึงความแก่กล้าในทางพุทธิปัญญาเต็มเปี่ยมแล้ว จะไม่ได้
รับประโยชน์อันใดจากสมาคมเช่นกล่าวนั้น ว่าตามความหมายที่
แท้จริงแล้ว วรรณคดีมีได้ทรงตัวอยู่เพียงใน ระดับสาธารณะ เรื่อง
วรรณคดีเป็นเรื่องพิเศษ เป็นเรื่องวิสามัญ เป็นเรื่องมีพลังผลักดัน
เป็นเรื่องคาดฝันล่วงหน้าไม่ได้ เป็นเรื่องที่อยู่เหนือ ระดับสาธารณะ
เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงคิดเห็นว่า นักศึกษาชั้นต้นในมหาวิทยาลัย
ที่มุ่งหมายจะยึดวรรณคดีเป็นอาชีพของตน ไม่ควรที่จะกีดกันตัวเอง
โดยยอมไปเข้าเป็นสมาชิกสมาคมวรรณคดีเสีย ซึ่งเปรียบเทียบกับ
เท่ากับบุคคลที่มุ่งหมายจะป่ายป็นขึ้นภูเขา แต่กลับเอาหินก้อนใหญ่
มาผูกข้อเท้าแต่ละข้างไว้ แล้วจะป่ายป็นขึ้นไปได้อย่างไร

ยังมีอีก เกี่ยวกับเรื่องที่ข้าพเจ้าพูดโต้แย้งคุณประโยชน์อัน
แท้จริงของสมาคมวรรณคดี ข้าพเจ้าจำต้องขอสารภาพว่า ข้าพเจ้า
เองก็เป็น สมาชิก ของ สมาคมวรรณคดี แต่ตามความจริงแล้ว
สมาคมวรรณคดีเป็นสมาคมที่เต็ม ไปด้วยความรู้สึกอ่อนไหวที่สุด
แต่มิใช่ความอ่อนไหวอย่างลมๆแล้งๆ หากแต่เป็นความอ่อนไหว
ชนิดที่มีทางเป็นไปได้ สมาคมวรรณคดีที่กล่าวถึงนี้ ไม่มีการประชุม

ที่สมาชิกจำเป็นจะต้องเข้ามาร่วมประชุม ไม่มีการเรียกร้องเกี่ยวกับผลงานวรรณคดีชนิดใด ๆ ไม่มีการบังคับให้ต้องรู้จักกับสมาชิกอื่นของสมาคม แต่เราจะต้องจ่ายเงินให้แก่สมาคมทุก ๆ ปี ข้าพเจ้าต้องจ่ายเงินให้สมาคมเช่นว่านี้มา ๒๐ ปีแล้ว ยังไม่เคยได้รับอะไรตอบแทนเลย พวกท่านคงอยากจะถามข้าพเจ้าว่า “แล้วสมาคมเช่นนี้จะมีประโยชน์อะไร?” ขอตอบว่า “มี — มีประโยชน์มากจริง ๆ ” นักเขียนนักประพันธ์หลายพันคนเป็นสมาชิกของสมาคมที่กล่าวนี้ แต่มีเพียงน้อยคนที่มาใช้สมาคม วัตถุประสงค์ของสมาคม ก็คือต้องการจะจัดหาเงินมาจ้างทนายความดี ๆ ไว้ป้องกันรักษาผลประโยชน์ของพวกนักเขียนนักประพันธ์ มิให้สำนักพิมพ์จำหน่ายที่ไร้เกียรติมาเอาเปรียบ เพราะพวกนักเขียนนักประพันธ์นั้น ว่าโดยทั่วไปก็ล้วนแต่เป็นคนยากจนเป็นส่วนมาก และพวกสำนักพิมพ์ย่อมจะกอบโกยประโยชน์ทางธุรกิจจากพวกเขาได้ง่าย การที่จะต่อสู้ทางกฎหมายกับสำนักพิมพ์นั้น เป็นการเหลือกำลังของคนยากจน แต่ถ้าคนจนจำนวนพันคนเข้าร่วมกัน และแต่ละคนจ่ายเงินคนละเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นประจำปี เพื่อรักษาผลประโยชน์อันถูกต้องและชอบธรรมของพวกตน โดยไม่ต้องการสิ่งตอบแทนใด ๆ โดยตรง ก็สามารถทำเรื่องใหญ่ให้สำเร็จได้ สมาคมสามารถจ้างทนายความและที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญได้ ถ้าสมาชิกคนหนึ่งคนใดของสมาคมได้รับความไม่เป็นธรรม สมาชิกอื่นทุกคนก็จะร่วมกัน

ต่อต้าน นี่ — คือตัวอย่างของสมาคมที่ควรก่อตั้งขึ้นโดยถูกต้อง
ก่อตั้งขึ้นเพื่อทำสิ่งซึ่งบุคคลแต่ละคนไม่สามารถจะทำให้แก่ตนเอง
ได้ ไม่มีสมาชิกผู้ใด ซึ่งอยู่ที่บ้านของตน จะถูกบังคับให้ต้องเสีย
สละเวลาและการทำงาน ข้าพเจ้าคิดว่าสมาคมชนิดดังกล่าวนี้ ที่จะ
ก่อตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองป้องกันผลประโยชน์ของ
นักเขียนนักประพันธ์ชาวญี่ปุ่น และแล้วก็มีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้ม
ครองป้องกันความเจริญก้าวหน้าของวรรณคดีญี่ปุ่นในอนาคตด้วย
นั้น คงจะต้องเป็นสมาคมที่มีบริการยิ่งใหญ่มาก แต่ข้าพเจ้าก็ยัง
ไม่อาจที่จะนึกเห็นได้ว่า จะมีสมาคมวรรณคดีชนิดใด ๆ ที่จะให้
ประโยชน์แก่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยได้ ถ้าสมาคมนั้น ๆ มีสมาชิก
เกินกว่า ๓ คน.

๑๖ มีนาคม ๒๕๑๑

